

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Hudební produkce

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

DIGITÁLNÍ KONCERTNÍ SÍŇ A JEJÍ CELKOVÉ ZAJIŠTĚNÍ

Veronika Friedlová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Štílec, CSc.

Oponent práce: PhDr. Ingeborg Radok Žádná

Datum obhajoby: 8. června 2022

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2022

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Music Management

BACHELOR'S THESIS

DIGITAL CONCERT HALL AND IT'S FUNCTIONING

Veronika Friedlová

Thesis advisor: Prof. PhDr. Jiří Štílec, CSc.

Examiner: PhDr. Ingeborg Radok Žádná

Date of thesis defense: 8th of June 2022

Academic title granted: BcA.

Praha, 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Digitální koncertní síň a její celkové zajištění

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé práce profesoru Štilcovi za důkladné vedení, podporu a důležité poznámky. Dále bych chtěla poděkovat svým rodičům, kteří mne podporovali ve studiu v Praze a Tomáši Kudrnovi za to, že mi věnoval svůj čas a souhlasil s rozhovorem k této práci.

Abstrakt

Autorka ve své bakalářské práci popisuje digitální koncertní sítě ve dvou rovinách – jako VOD platformu, nebo jako koncertní sál, který je tak technicky vybaven, že je možné v něm koncerty zaznamenávat. Dále se zabývá různými složkami fungování digitálních koncertních sítí – finanční, právní, technickou a personální. Ve výzkumné části je proveden kvalitativní výzkum formou polostrukturovaného rozhovoru na téma Digitální koncertní síť s vedoucím Studia Rudolfinum – Tomášem Kudrnou a kvantitativní výzkum formou online dotazníku, který se zabývá vnímáním záznamů živé hudby.

Klíčová slova

digitální koncertní síť, digital concert hall, Česká filharmonie, záznam, živé vystoupení

Abstract

The author of this bachelor's thesis describes digital concert halls in two – as a VOD platform or as a concert hall that is technically capable of recording concerts. The author focuses on different aspects of digital concert hall's functioning – financial, legal, technical, and personal. An interview was chosen as a way of qualitative research which was conducted with Tomáš Kudrna – the director of Studio Rudolfinum. Quantitative research was carried out in a form of online questionnaire that focused on perception of streaming live music.

Key words

digital concert hall – in general, digital concert hall – of Berliner philharmoniker, Czech philharmonic, recording, live performance

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Co znamená „digitální koncertní síň“?	11
3. Digitální koncertní síně u nás i ve světě.....	14
3.1 Digital Concert Hall	14
3.2 Česká filharmonie	16
3.2 GSOPlay	18
3.3 NYPhil+	19
3.4 Concertgebouworkest Discover	20
3.5 Live from Orchestra Hall	20
3.6 BergenPhilLive.....	21
3.7 Philharmonie Live.....	21
3.8 Met Opera on Demand.....	22
4. Digitální koncertní síň v praxi.....	24
4.1 Finanční složka	24
4.1.1 Náklady	24
4.2.2 Příjmy.....	26
4.2 Právní složka	27
4.2.1 Práva autora k jeho autorskému dílu	28
4.2.2 Práva výkonných umělců	31
4.2.3 Práva výrobce zvukového záznamu	31
4.2.4 Práva výrobce zvukově obrazového záznamu	32
4.2.5 Práva nakladatele notového materiálu	32
4.3 Technická složka.....	33
4.3.1 Obraz	33
4.3.2 Zvuk.....	35
4.3.3 Světlo	36
4.3.4 Ostatní technické aspekty	37
4.4 Personální složka	38

5. Výzkumná část	41
5.1 Rozhovor s Tomášem Kudrnou, vedoucím Studia Rudolfinum	41
5.1.2 Shrnutí rozhovoru.....	48
5.2 Dotazník na téma vnímání digitálních koncertních sál	50
5.2.1 Vyhodnocení online dotazníku „Digitální koncertní sál“	59
6. Závěr.....	61
8. Seznam použitých zdrojů.....	63

Seznam použitých zkratk

DKS – digitální koncertní síň

DCH – Digital Concert Hall

VOD – video on demand

ČF – Česká filharmonie

SR – Studio Rudolfinum

Met – Metropolitní opera

MOD – Met Opera on Demand

AZ – Autorský zákon

OZ – Občanský zákoník

OSA – Ochranný svaz autorský

1. Úvod

V roce 2008 založila Berlínská filharmonie svou revoluční Digital Concert Hall (dále také „DCH“). Tehdy ještě nikdo netušil, že nás může zasáhnout pandemie, díky které se budeme muset izolovat ve svých domovech, a z tohoto formátu „digitální koncertní síň“ (dále také „DKS“) se stane fenomén. Nespočet orchestrů i divadel ze světa Berlínskou filharmonii v posledních letech následovalo s cílem umožnit svým divákům sledovat své koncerty či představení prostřednictvím nejen televizních obrazovek, ale také počítačů, tabletů a mobilů. Pro mnohé, včetně České filharmonie (dále také „ČF“), jejíž digitální koncertní síň použiji v této práci jako vzor, se využití těchto technologií stalo jediným způsobem, jak se přes pandemii COVID-19 spojit s diváky.

V této bakalářské práci bude popsán fenomén digitální koncertní síň a reálie potřebné k jejímu zajištění a dalšímu fungování. Těmito reáliemi rozumějme ty technologické, právní, finanční a personální.

V teoretické části nejprve analyzuji termín „digitální koncertní síň“, model Berlínské filharmonie a jiných orchestrů a Metropolitní opery, která své představení umožňuje promítat i v kinech. Dále krátce popíši trend „video-on-demand“, jež Berlínská filharmonie používá.

Hlavní částí této práce bude popis toho, jak digitální koncertní síň může fungovat v praxi a co je pro její provoz potřeba. Ke zkoumání použiji metodu rozhovoru s vedoucím oddělení Studia Rudolfinum – Tomášem Kudrnou (také „oddělení DKS“) a své vlastní zkušenosti jako zaměstnance Oddělení nahrávacích projektů v České filharmonii. Cílem práce je obecně popsat aspekty a jednotlivé části provozu digitální koncertní síň. Ty jsou následně rozděleny na 4 složky — technologii, finance, právo a personální obsazení.

Kvantitativní průzkum bude proveden formou dotazníku, který se bude týkat rozdílů mezi živými koncerty a audiovizuálními nahrávkami, případně živými přenosy. S pomocí tohoto výzkumu bude zodpovězena hlavní výzkumná otázka „Může někdy digitální koncertní síň nahradit živé koncerty?“.

Jak je patrné z úvodu, toto téma jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala, protože jsem k němu jako pracovník České filharmonie měla blízko a také v něm osobně vidím velkou budoucnost, jelikož je, dle mého názoru, jakási digitalizace našeho světa poměrně nevyhnutelná a tyto způsoby se zejména v době pandemie ukázaly jako velmi výhodné.

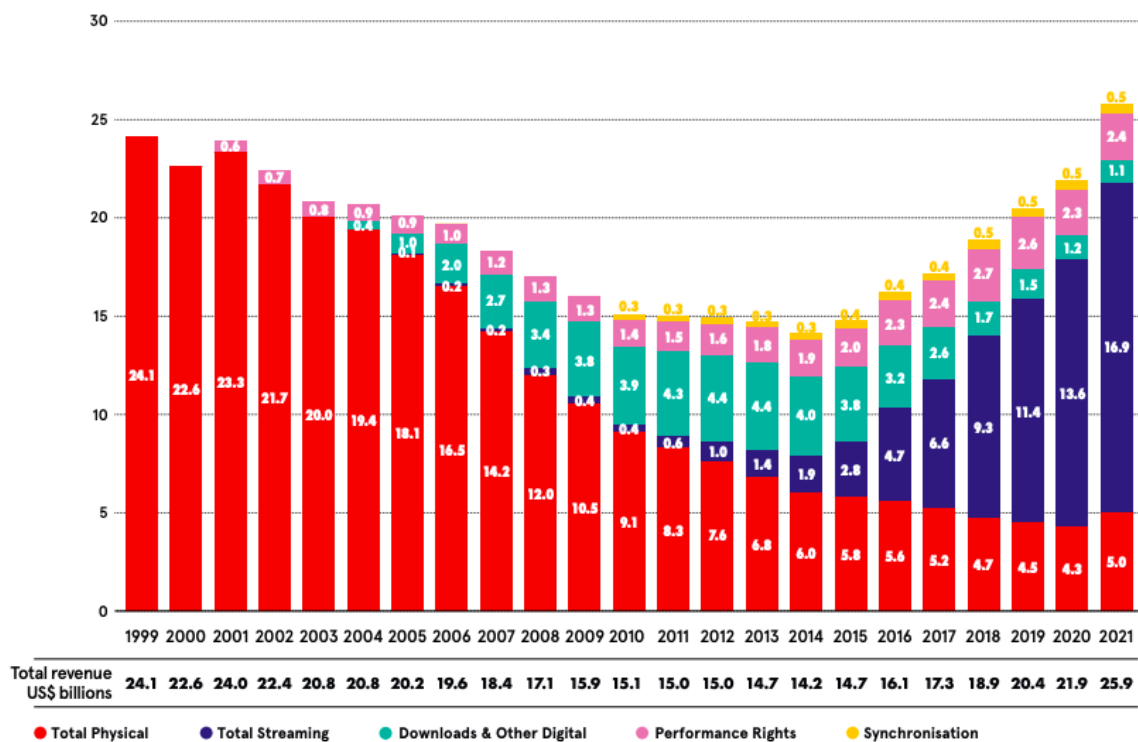
2. Co znamená „digitální koncertní síň“?

Digitální koncertní síň jako takovou můžeme považovat buď za:

1. webovou stránku – jakýsi archiv, na kterém jsou k dispozici, za poplatek i zadarmo, audiovizuální nahrávky daného orchestru nebo souboru, nebo
2. koncertní síň, většinou vázanou specificky k jednomu orchestru nebo souboru – Berlínská filharmonie, Česká filharmonie, Metropolitní opera, která je vybavena takovým systémem, který umožňuje audiovizuálně vysílat koncerty či představení signálem na televizní obrazovky, na internet a další.

Pro účely této práce se budu zabývat oběma významy. Specifický anglický překlad termínu „Digital Concert Hall“ je nyní zaregistrován na území Evropské unie a USA jako ochranná známka ve vlastnictví Berlin Phil Media GmbH.

Je to také způsob, jakým se orchestry mohou vypořádávat s digitalizací světa a jejími dopady, tedy např. sníženou poptávkou po nahrávkách nejen klasické hudby. Na grafu na další straně je zřejmé, jak moc klesají příjmy z fyzických nosičů a jakou rychlostí roste streaming.

Graf 1: Celosvětové výnosy hudebního průmyslu v letech 1999-2021¹

Zleva: Fyzické celkem, Streaming celkem, Stahování & Ostatní digitální, Provozovací práva a Synchronizace (přeloženo autorkou).

Jedním z účelů digitálních koncertních síní je zpřístupnit hudební vystoupení širokému obecnstvu. K porovnání – Rudolfinum má celkovou kapacitu 1148 míst, ale Mozartovské gala ve spolupráci s Pražským jarem sledovalo v přímém přenosu České televize 72 tisíc diváků a na facebookovém streamu 346 tisíc diváků. Evidentně je tedy možné dosah orchestru díky digitální koncertní síni zněkolikanásobit a tento dosah je možné i následně zpeněžit, např. reklamami či modelem Berlínské filharmonie, která funguje jako video on demand, který je zmíněn níže. Podle slov Kathrin Greger, projektové manažerky Berlínské filharmonie, jsou v jejich případě koncerty také většinou vyprodány, poptávka tedy značně převyšuje nabídku a zpřístupnění Berlínské filharmonie fanouškům po

¹ Global Music Report 2022. *IFPI* [online]. Londýn: IFPI, 2022 [cit. 2022-04-04].

Dostupné z: [https://www.ifpi.org/wp-](https://www.ifpi.org/wp-content/uploads/2022/04/IFPI_Global_Music_Report_2022-State_of_the_Industry.pdf)

[content/uploads/2022/04/IFPI_Global_Music_Report_2022-State_of_the_Industry.pdf](https://www.ifpi.org/wp-content/uploads/2022/04/IFPI_Global_Music_Report_2022-State_of_the_Industry.pdf)

celém světě bylo jedním z důvodů, proč se v Berlíně rozhodli digitální koncertní síň vytvořit.²

Přenosy koncertů přinášejí klasickou hudbu i publiku, pro které nemusí být finančně přístupná. Vezmeme-li si např. člověka s nižším příjmem, který si nemůže dovolit vstupenku za pár set korun, ale vlastní televizi a platí měsíčně koncesionářský poplatek 135 Kč, má tu možnost zhlédnout koncert např. ve vysílání České televize. Nejlevnější vstupenka do Berlínské filharmonie na stání, pokud je na daný koncert dostupná, stojí 9 euro. O 90 centů více ale stojí předplatné na Digital Concert Hall na celý týden. Stejně tak nemusí být koncerty přístupny územně – díky DKS si můžeme např. v Česku pustit operu z divadla v New Yorku.

Digitální koncertní síň ve smyslu archivů slouží také k širokým edukativním účelům. Díky nim mají studenti a učitelé po celém světě přístup k audiovizuálním nahrávkám orchestrů, v mnoha případech v perfektní kvalitě. V případě berlínské DCH je vzdělávání také široce podporováno, o čemž svědčí nejen studentské a instituční/univerzitní slevy, ale také podpora Deutsche Bank:

„Deutsche Bank podporuje Digital Concert Hall od jejího počátku. Tuto sezónu dostalo jejich partnerství čerstvý impuls díky společné edukační iniciativě ‚Explore Classical Music‘, která přibližuje klasickou hudbu mladým lidem. Obsáhlý archiv Digital Concert Hall umožňuje představit kompozice akusticky i vizuálně přímo ve školní třídě. K tomuto účelu darovala Deutsche Bank každým rokem 500 školám a univerzitám po celém světě přístup k Digital Concert Hall.“³

² Zdroj: Emailová korespondence s Annou Kolbert – pracovnící Berlínské filharmonie, 02. 12. 2021

³ PALMER, James. „The Berliner Philharmoniker Digital Concert Hall Expands“ [online]. *Musical Opinion*. Nedatováno [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.musicalopinion.com/berliner.html>

3. Digitální koncertní síně u nás i ve světě

3.1 Digital Concert Hall

Jak už jsem zmiňovala výše, Berlínská filharmonie byla na světě první, která se rozhodla své koncerty zpřístupnit online. Jejich Digital Concert Hall byla založena na konci roku 2008 a od té doby zpřístupnila nahrávky přes 650 koncertů ze šesti dekad, nejen z Berlínské koncertní síně, ale také z „Waldbühne“ – Berlínské open-air scény. Navíc lze na DCH zhlédnout filmy, rozhovory a další. Berlínskou DCH provozuje dceřiná společnost Berlin Phil Media GmbH. Co se týče sledovanosti, stránky DCH navštíví za měsíc až 45 tisíc diváků. Přes pandemii COVID-19 návštěvnost narostla o 40 procent.⁴ Kromě zvýšení dosahu bylo jedním z důvodů založení právě vyrovnání se s dynamizací digitálních trendů. O tom mluvil bývalý Chief Executive Officer Berlínské filharmonie – Robert Zimmerman, kterého se v rozhovoru pro *Impactmania* zeptali, jestli byl jedním z objektivů DCH komunitní dosah mimo Berlín:

„Ano i ne. Ano, chtěli jsme se propojit s fanoušky, protože až do roku 2008 orchestr neměl žádný kontakt s fanouškovskou základnou kromě pár tisíců lidí, kteří navštěvovali naši koncertní síň jednou za dva týdny. Jako umělec jste byl od nich v podstatě odříznut. Nahrávací společnosti udělají nahrávku vašeho koncertu a vy už nedostanete žádný přímý feedback od žádného posluchače. Takže ano, jedním z aspektů byl dosah. Další důležitý aspekt byl, že distribuce přes nahrávací společnosti a televizní vysílání pomalu vymíraly. Televizní stanice měly méně a méně slotů na klasickou hudbu. V sedmdesátých, osmdesátých a devadesátých letech bylo tradiční vysílat klasickou hudbu každé nedělní odpoledne. V sobotní večery se vysílaly spousty klasické hudby, opery či baletu. Nahrávací společnosti nebyly ochotny nahrávat repertoár klasické orchestrální hudby. Směřovaly více na sólistické hvězdy. Orchestr se stal jakýmsi doprovodem. Museli jsme se s tímto nějak vypořádat, tudíž jsme se rozhodli, že internet bude tím médiem, kde budeme působit živě. To byla velká motivace pro orchestr. Příjmy z televize a CD nahrávek

⁴ Zdroj: Emailová korespondence s Annou Kolbert – pracovnící Berlínské filharmonie, 02. 12. 2021

*jednoduše mizely. Ty byly důležitou částí hudebníkova příjmu.*⁵ (přeloženo autorkou)

Digital Concert Hall byla od začátku sponzorována Deutsche Bank. Právě její příspěvek umožnil Berlínské filharmonii uvést projekt do pohybu. V roce 2012 také získali nového partnera – japonskou firmu SONY, která DCH věnovala vybavení, které značně zvýšilo kvalitu audiovizuálních nahrávek. Dalším důležitým partnerem byla firma Panasonic, jejímž nejvyšším přínosem byly kamery s rozlišením 4K a „high-impact“ audio technologie.⁶ Nutno podotknout, že tyto technologie musí pracovat absolutně potichu (např. při pohybu kamer) a pracují s omezeným osvětlením, což byla dle slov Roberta Trebuse, projektového manažera Panasonicu, velká výzva.

Digital Concert Hall funguje na bázi video on demand (video na vyžádání). To znamená, že si uživatel koupí předplatné na určitý časový úsek a tím získá přístup k celé databázi stránky. Takto fungují i největší streamovací společnosti jako Netflix, Amazon Prime Video, Disney+ a HBO Max. V případě DCH je možné zakoupit předplatné na týden, které se obnovuje, dokud ho uživatel nezruší, měsíc, nebo rok:

- předplatné na 12 měsíců: 149€
- předplatné na 30 dní: 19.90€
- předplatné na 7 dní: 9.90€

Je také možné zakoupit dárkové vouchery. DCH poskytuje slevu pro studenty do věku 35 let a pro všechny učitele hudby. Slevu mohou získat i různé instituce – univerzity, knihovny a další, pro ty je možná celková registrace a instituce dále

⁵ PLACKIS-CHENG, Paksy. „Robert Zimmermann on the Berlin Phil Digital Concert Hall“ [online]. *Impactmania*. 2016 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <http://www.impactania.com/2040/robert-zimmermann-berlin-phil-media/>

⁶ „Technologie Panasonic napomáhá distribuci koncertů Berlínské filharmonie ve 4K / HDR kvalitě“ [online]. *Panasonic.com*. 30. 08. 2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.panasonic.com/cz/corporate/novinky/articles/technologie-panasonic-napomaha-distribuci-koncertu-berlinske-filharmonie-ve-4k-hdr-kvalite.html>

nabízí předplatné svým studentům, zaměstnancům či návštěvníkům. Videá je možné sledovat i přes aplikace Digital Concert Hall, ty existují pro televize, Blu-ray přehrávače, streamovací zařízení, chytré telefony a tablety. Aplikace je možné stáhnout přes Apple App Store, Google Play, Amazon App Store a Roku⁷.

Poslední nalezená data z roku 2018 říkají, že na Digital Concert Hall je zaregistrováno přes 1 milion uživatelů ze 100 zemí, z nichž 50 tisíc má zakoupené předplatné.⁸ Na začátku pandemie v roce 2020 bylo možné užívat DCH se speciálním kódem na měsíc zdarma:

„Berlínská filharmonie zůstane až do 19. dubna uzavřena, aby pomohla zastavit šíření koronaviru. Orchestr vám bude ale stále hrát – v Digital Concert Hall. Berlínští filharmonikové vás zvou do své virtuální koncertní síně, zcela bez poplatků.“⁹ (přeloženo autorkou)¹⁰

3.2 Česká filharmonie

Česká filharmonie neprovozuje DKS ve smyslu internetové platformy, nicméně je na českém poli jakousi obdobou Berlínu, se kterým dokonce projekt konzultovali a pravidelně si také k přenosům zvou režiséra z DCH Michaela Beyera.¹¹ Původně měl být projekt české DKS spíše edukační, jak zmiňuje generální ředitel David Mareček:

⁷ Roku je zařízení vymyšlené v USA, přes které je možné na televizi streamovat různé programy a média.

⁸ ZIMMERMAN, Robert. „10 years of the Berliner Philharmoniker’s Digital Concert Hall“ [online]. *Linkedin.com*. 18. ledna 2019 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/pulse/10-years-berliner-philharmonikers-digital-concert-hall-zimmermann/>

⁹ ROWAT, Robert. „The Berlin Philharmonic has made its Digital Concert Hall free for everyone“ [online]. *CBC Music*. 13. března 2020 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/music/the-berlin-philharmonic-has-made-its-digital-concert-hall-free-for-everyone-1.5497260>

¹⁰ Originální zpráva byla z webu Berlínské filharmonie vymazána. Tato citace pochází z webu, který ji ve svém článku zveřejnil.

¹¹ Zdroj: Osobní rozhovor, Tomáš Kudrna, 31. 03. 2022

„Inspirovali jsme se kvalitou zvuku, obrazu a zabezpečením přenosu. Kolegové z Berlína byli nesmírně vstřícní a seznámili nás s fungováním projektu Digitální koncertní síň do všech podrobností. Náš koncept se však liší v tom, že primárně bude určen pro přenos koncertů a dalších programů do škol v České republice. Chtěli bychom dosáhnout toho, aby pořady České filharmonie byly součástí každodenní výuky hudební výchovy na základních a později i středních školách. Chceme-li získávat budoucí publikum pro klasickou hudbu, je to podle mne jedna z nejlepších cest. Kromě toho budeme samozřejmě přenášet vybrané abonentní koncerty a vytvářet postupně bohatý audiovizuální archiv. Digitální koncertní síň bude mít určitě přesah i do zahraničí, ale chceme začít tím, že připravíme a zvládneme pokrýt Českou republiku. Potom se teprve pustíme do případného rozšíření projektu. Podle optimistických odhadů bychom mohli začít již na podzim 2018.“¹²

Česká filharmonie také uvažovala nad spuštěním české obdoby Digital Concert Hall, "to by ale bylo pro příspěvkovou organizaci personálně a finančně příliš náročné."¹³, říká Tomáš Kudrna – vedoucí Studia Rudolfinum.

Pražská DKS se začala budovat v roce 2018 a v roce 2019 započala zkušební provoz.¹⁴ Za tu dobu se v Rudolfinu natočilo odhadem okolo 50 audiovizuálních záznamů koncertů a edukačních programů.¹⁵ Před založením Studia Rudolfinum přenosy často prováděla Česká televize, nyní je Studio schopné si vše zprovoznit

¹² STEHLÍK, Luboš. „Včera, dnes a zítra České filharmonie“ [online]. *Časopisharmonie.cz*. 13. ledna 2017 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z:

<https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/vcera-dnes-a-zitra-ceske-filharmonie.html>

¹³ HRADECKÁ, Dita. „Kde se zvěčňuje zvuk a obraz“ [online]. *Classic Praha*. 3. 8. 2021 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.classicpraha.cz/aktualne/tema-tydne/kde-se-zvecnuje-zvuk-a-obraz/>

¹⁴ ŠILHOVÁ, Lucie. „David Mareček: Ten majestát mě vždycky dostane. Ředitel České filharmonie se ohlíží za dějinami národního orchestru“ [online]. *N&N Magazine*. 4. 6. 2021 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.nnmagazine.cz/david-marecek-ten-majestat-me-vzdycky-dostane-reditel-ceske-filharmonie-se-ohlizi-za-dejinami-narodniho-orchestru/>

¹⁵ Zdroj: Osobní rozhovor, Tomáš Kudrna, 31. 03. 2022

samo a pro živé přenosy do ČT může předat pouze signál přímo z Rudolfinu. Česká filharmonie v roce 2021 získala také cenu Českého křišťálu v kategorii Záznamů hudebních koncertů za nahrávku *Jarní hvězdy České filharmonie III s Jakubem Hrůšou a Lisou Batiashvili*.

Provoz Studia Rudolfinum, a tím i všechny audiovizuální nahrávací projekty a „nahrávací, distribuční i související komunikační činnost“¹⁶, zastřešuje značka Czech Phil Media, která byla veřejnosti představena v roce 2020 v rámci přenosu na Mezzo Live HD. Producentem nahrávek je tedy sama Česká filharmonie.

*„Hlavním dlouhodobým cílem Czech Phil Media je zpřístupnit celému světu unikátní zvuk prvního českého orchestru. Za tím účelem bylo již studio několikrát v ostrém provozu, kromě mimořádných ‚koronavirových‘ koncertů se točily hlavně programy s šéfdirigentem Semjonem Byčkovem, ale také třeba večer se současným hudebním ředitelem London Symphony Orchestra a bývalým šéfem Berlínských filharmoniků sirem Simonem Rattlem.“*¹⁷ píše Jakub Kožíšek ve svém článku v Magazínu České filharmonie.

Kromě České televize, která koncerty České filharmonie vysílá už několik let, se o distribuci záznamů stará německá společnost EuroArts.

3.2 GSOpay

GSOpay je švédskou obdobou Digital Concert Hall. Svou virtuální koncertní síň se rozhodla založit filharmonie v Göteborgu v roce 2012, s pomocí Nadace Sten A Olssona pro výzkum a kulturu. Největším rozdílem mezi touto a berlínskou DCH ale je, že GSOpay je plně zdarma.

¹⁶ KOŽÍŠEK, Jakub. „Czech Phil Media transportují Dvořákovu síň na každý displej“ [online]. *Magazín České filharmonie*. 25. 11. 2020 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://magazin.ceskafilharmonie.cz/czech-phil-media-transportuji-dvorakovu-sin-na-kazdy-displej/>

¹⁷ Tamtéž.

V době založení bylo cílem poskytnout širšímu publiku přístup na vyprodané koncerty. Během pandemie GSOPlay značně vzrostlo nejen v počtech zhlédnutí, ale také v množství přidávaných videí.¹⁸ K platformě je možné si stáhnout i aplikaci, ta je dostupná na App Store a Google Play. Dříve bylo možné zakoupit v aplikaci „premium verzi“, uživatelé tak měli na výběr větší počet koncertů nebo možnost stahování pro offline přehrávání, ta se však v roce 2021 zrušila.

Na GSOPlay diváci mohou sledovat kromě koncertních záznamů živé streamy, „GSOPlay sessions“, které jsou nahrávány přímo pro platformu bez přítomnosti publika nebo také edukační videa. Většina záznamů je přístupná po 30 dní.

Dle slov Evy Essvik, Audience & Business Developerky Göteborgské symfonie, GSOPlay sleduje za měsíc mezi 100 a 150 tisíci lidí z celého světa.¹⁹

3.3 NYPhil+

NYPhil+ je VOD platforma Newyorské filharmonie dostupná na webu plus.nyphil.org. Byla založena během pandemie koronaviru, v únoru roku 2021. Na NYPhil+ je možné nalézt jak nová vystoupení, tak koncerty z archivu Newyorské filharmonie. Nejedná se pouze o orchestrální koncerty, ale také o vystoupení komorních těles a koncerty edukativní. Předplatné je za cenu 50 dolarů ročně, nebo 4,99 dolarů měsíčně.

¹⁸ „The Stena Foundation celebrates 25 years with a jubilee gala at the Gothenburg Concert Hall. The show will be streamed and can be seen free of charge via GSOPlay“ [online]. *Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur*. 1. 12. 2021 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://news.cision.com/sten-a-olssons-stiftelse-for-forskning-och-kultur/r/the-stena-foundation-celebrates-25-years-with-a-jubilee-gala-at-the-gothenburg-concert-hall--the-sho,c3463350>

¹⁹ Panasonic Connect Europe. „Pitch perfect live streaming at Gothenburg Symphony“ [online]. *YouTube*. 26. 4. 2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Y7Qwg0YHyGQ&ab_channel=PanasonicConnectEurope

3.4 Concertgebouworkest Discover

Královský orchestr Concertgebouw, sídlící ve stejnojmenné amsterdamské koncertní síni je jedním z těch, který své archivy dává na internet volně, bez jakýkoliv poplatků. Stejně jako u přechozích zde nalezneme vystoupení nová, ale i zajímavá videa z orchestrálního archivu, např. úryvky z roku 1934 s tehdejší šéfdirigentem Willemem Mengelbergem. Na stránkách je možné zhlédnout také medailonky jednotlivých hráčů orchestru. Většina videí je v holandštině, nechybí ale anglické titulky.

3.5 Live from Orchestra Hall

Live from Orchestra Hall je projekt Detroitského symfonického orchestru. Platforma byla spuštěna 10. dubna 2011 a je dostupná na webových stránkách www.livefromorchestrahall.vhx.tv. Dříve byla platforma přístupná těm, kteří orchestru darovali minimálně 50 dolarů ročně, nyní je ale většina videí dostupná po registraci zdarma. Jsou zde také speciální programy k zakoupení, ve formě jednoho či více videí, např. „Paradise Jazz Series Big Band“ a jiné. Nalezneme zde i jinou hudbu než vážnou. Nechybí ani rozhovory s hudebníky a dalšími osobnostmi. Na platformě je možné sledovat i živé přenosy koncertů. Koncerty jsou, stejně jako u berlínské Digital Concert Hall a GSOPlay, nahrávány ve 4K kvalitě.

Detroitský symfonický orchestr má také rozsáhlý edukační program, který trvá už déle než 80 let. Učitelé tedy mohou využít sekci „Classroom Edition“, kde jsou nahrané koncerty právě z tohoto programu.

Specificky v případě Detroitského orchestru bylo spuštění platformy poměrně ambiciózní. Ve stínu krachu města Detroit, vyhlášeného v roce 2013, hráči orchestru vyhlásili 4. října 2010 stávkou, která trvala šest měsíců.

„V Detroitu, kde nedostatek financí vedl na pokraj zániku a k veliké stávce, se zástupci orchestru rozhodli, že jejich platforma bude zdarma, říká prezidentka orchestru Anne Parsons. Zároveň také snížili vstupné, začali koncertovat v různých částech města a ansámbl nazvali ‚nejpřístupnější orchestr planetě‘. Všechny tyto

*iniciativy, říká prezidentka, pomohly orchestru vybrat více příspěvků na chod orchestru, prodat více vstupenek a minulý rok vybalancovat rozpočet poprvé od roku 2007.*²⁰ (přeloženo autorkou)

Live from Orchestra Hall také obdrželo několik velkých příspěvků a podporu Detroit Public Television. V tomto případě tedy digitální koncertní síň pomohla odvrátit zánik orchestru.

3.6 BergenPhilLive

Bergenská filharmonie se v roce 2015 také rozhodla následovat Berlín a vytvořila svou vlastní digitální koncertní síň. Byla prvním orchestrem v Norsku, který se tak rozhodl učinit. Stejně jako Digital Concert Hall, i Bergen se rozhodl vytvořit pro síň separátní platformu: bergenphillive.no. Na rozdíl od DCH je ale BergenPhilLive plně zdarma.

Na stránkách je možné nalézt poměrně široký výběr koncertů, nahrávaných od roku 2011. Na hlavní stránce jsou koncerty rozdělené na sekce, jednou z nich je např. „Edward Gardner conducts Brahms“. Koncerty jsou také živě streamovány. Na platformě je i sekce „Interviews“, momentálně je ale prázdná.

3.7 Philharmonie Live

Philharmonie Live je projekt sálu Pařížské filharmonie, nejedná se tedy specificky o žádné hudební těleso. Můžeme zde tedy zhlédnout koncerty Pařížského orchestru, ale i různé koncerty, které se v sálu odehrály a byly audiovizuálně nahrány. Jedním z nich je např. i koncert Bamberských symfoniků s dirigentem Jakubem Hrůšou. Oproti ostatním DKS má tedy Philharmonie Live široké rozpětí nahrávek – přes jazz, world music, klasickou hudbu a další, dokonce nejen ze sálu

²⁰ COOPER, Michael, Rebecca SCHMID. „Detroit Symphony Dives Headlong Into Streaming“ [online]. *New York Times*. 21. března 2014 [cit. 2022-03-14] Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2014/03/22/arts/music/detroit-symphony-dives-headlong-into-streaming.html?fbclid=IwAR2dtlmK-d0e3nJ9r7gpubTW0aykc7vTaQgmcY73RvpO1vQwsRBjzU7AoY>

Philharmonie de Paris. V tuto chvíli se na platformě nachází 1025 videí. Ne všechny však můžeme zhlédnout v plném rozsahu, u většiny najdeme pouze ukázky, plných verzí je na stránkách momentálně 109. Všechna videa jsou zdarma.

3.8 Met Opera on Demand

Kromě výše jmenovaných orchestrů je výrazným tělesem na poli DKS Metropolitní opera v New Yorku (dále také „Met“). Ta svou VOD platformu Met Opera on Demand (dále také „MOD“) spustila 14. března 2012. Tato platforma nahradila původní streamovací službu Met Player. MOD je dostupná jak na webových stránkách www.metopera.org, tak jako aplikace na AppStore, Roku, Google play, Amazon Appstore a pro Samsung Smart TV. Po zaplacení předplatného, které stojí 14,99 dolarů na měsíc, nebo 149 dolarů na rok, mají předplatitelé přístup k novým i archivním představením. Na platformě jich je přes 750. Některé nahrávky jsou až 85 let staré. Všechna představení jsou otitulkována v angličtině a většina také ve francouzštině, němčině, italštině, portugalštině, ruštině, španělštině a švédštině. I Metropolitní opera, podobně jako Berlínská filharmonie, nabízela některá svá představení během pandemie zdarma online ke zhlédnutí.

Už v době spuštění MOD byla Metropolitní opera známá pro své Live in HD přenosy představení ve vysoké kvalitě do kin, kulturních center i vybraných škol, které tehdy vymyslel generální manažer opery Peter Gelb. První takový přenos se odehrál 30. prosince 2006, diváci ve vybraných kinosálech mohli zhlédnout Mozartovu *Kouzelnou flétnu*. Gelb tak umožnil lidem zažít představení Metropolitní opery po celém světě. Dle výzkumu společnosti Opera America z roku 2008 byla většina návštěvníků Live in HD přenosů častými návštěvníky opery, jeden z pěti lidí byl ale někdo, kdo minimálně 2 roky operu nenavštívil, nebo na operním představení nebyl ani jednou v životě. Většina respondentů také tvrdila, že si přenos užili stejně, jako živé představení a více než polovina by při cestě do New Yorku Metropolitní operu navštívila.²¹ Přenosy se setkaly s velkým úspěchem –

²¹ „The Metropolitan Opera Live in HD: Who Attends, and Why?“ [online]. *Opera America*. 2008 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20120502032044/http://www.operaamerica.org/content/research/Met%20HD%20Article.pdf>

Peter Conrad, bývalý profesor na Univerzitě v Oxfordu dokonce ve svém článku napsal, že přenos byl lepší, než kdyby pro představení navštívil Metropolitní operu:

*„Sledovat představení v kině bylo jako kdyby měl ne pouze nejlepší místo v Met, ale jako kdybych měl všechna nejlepší místa najednou. Třináct kamer se střídalo mezi pódiem, orchestřištěm, křídly, a dokonce prostoru nad pódiem, takže mi oči poskakovaly sem a tam.“*²² (přeloženo autorkou)²³

V České republice Live in HD zprostředkovávají kina Cinestar a Aerofilms. *„Za celou dobu projektu v Česku navštívilo přenosy už přes 400 tisíc diváků.“*²⁴

²² CONRAD, Peter. „Opera from New York in your home town? Easy. Just go to the pictures“ [online]. *The Guardian*. 22. dubna 2007 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2007/apr/22/classicalmusicandopera.features1>

²³ Poslední část věty byla kvůli srozumitelnosti přeformulována, význam ale zůstal stejný. Původní znění: „, so my eyes felt as if they were attached to irrepressible pogo sticks.“

²⁴ „Nejprestižnější opera světa ve vašem kině“ [online]. *Aerofilms*. Nedatováno [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.aerofilms.cz/opera/>

4. Digitální koncertní síň v praxi

Pro digitalizaci a následné fungování orchestru či síně jako samotné ve smyslu webové stránky – archivu, jako je např. berlínská Digital Concert Hall, je třeba zajistit několik složek. Pro účely této práce je fungování DKS rozděleno celkem na čtyři – finanční, právní, technické a personální. Jako vzor je použita DKS České filharmonie.

4.1 Finanční složka

Pro fungování takové digitální koncertní síně je bezpochyby potřeba peněz – nejen na první zajištění, např. nákup kamer, mixážních pultů a dalších, ale také na další fungování a údržbu – na mzdy zaměstnanců či externistů, zajištění licenčních odměn a dalších. Technické vybavení se také vyvíjí a zdokonaluje obrovským tempem, tím vzniká potřeba vybavení obměňovat. Rozpočet takové síně je většinou vázán na orchestr sám a může se pohybovat až v řádech miliónů, obzvlášť, pokud je potřeba síň prvně technicky vybavit.

4.1.1 Náklady

Z dohledatelných dat Česká filharmonie za technické vybavení zprostředkované firmami ELVIA – PRO, spol s.r.o. a ELVIA, spol s.r.o. utratila k dnešnímu datu 50 023 671,09 Kč včetně DPH, z toho realizace DKS samotná stála 32 063 185,00 Kč včetně DPH.²⁵ Nutno podotknout, že firmy ELVIA nejsou jediným dodavatelem technického zabezpečení. V registru je např. i smlouva z února 2022 mezi ČF a firmou GripTeam s.r.o. o pronájmu, instalaci a obsluze kamerového jeřábu Technocrane 22 za 109 500 Kč bez DPH.²⁶

²⁵ Souhrn smluv uzavřených mezi Českou filharmonií a firmami ELVIA – PRO a ELVIA. *Registr smluv* [online]. Nedatováno [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/>

²⁶ „Česká filharmonie - SR pronájem, instalace a obsluha Technocrane 22“ [online]. *Registr smluv*. 23. 03. 2022 [cit. 2022-14-04]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/19767831?backlink=a8qtx>

Pokud má oddělení Studia Rudolfinum dva zaměstnance na plný úvazek, náklad na mzdy by dle aktuální průměrné mzdy byl odhadem 933 864 Kč.²⁷ Do tohoto odhadu ale není započítáno přibližně 30 externistů – režisérů, kameramanů a dalších, kteří jsou přítomni u každého přenosu České filharmonie, jak bylo řečeno Tomášem Kudrnou v rozhovoru k této práci. Z dohledaných dat v registru smluv odměny většiny externistů s rámcovou smlouvou nemohou za jeden rok přesáhnout 450 000 Kč.²⁸ Dále lze také dohledat některé odměny dalších externistů, kteří rámcovou smlouvou zasmluvněni nejsou. Např. honorář režiséra Jonathana Haswella činil za zahajovací koncert 21/22 sezóny 104 980 Kč bez DPH.²⁹ Za abonentní koncert B5 v téže sezóně odměna činila 136 730 Kč bez DPH.³⁰ Nejvyšší hodnota honoráře pro hudebního režiséra Holgera Urbacha a nejmenovaného mistra zvuku činila 320 189 Kč s DPH za natáčení Mahlerovy 5. symfonie v prosinci roku 2021.³¹ Nejnižší honorář pro toto dvojici, která zvukově odbavuje výhradně nahrávky s šéfdirigentem Semjonem Byčkovem, byl 84 640 Kč s DPH za přenos v rámci série Jarní hvězdy České filharmonie na jaře roku 2021.³² Honoráře hudební režie a mistra zvuku se odvíjí hlavně od počtu natáčecích a postprodukčních frekvencí.

²⁷ „Minimální, průměrná a zaručená mzda od 1. ledna 2022“ [online]. *Accace*. 30. 11. 2021 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://accace.cz/minimalni-prumerna-a-zarucena-mzda/>

²⁸ *Registr smluv* [online]. Nedatováno [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/>

²⁹ „Česká filharmonie – SR režie zahajovací koncerty“ [online]. *Registr smluv*. 01. 10. 2021 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/17912239?backlink=6oyyw>

³⁰ „Česká filharmonie – SR režie ABO B5“ [online]. *Registr smluv*. 25. 02. 2021 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/19506571?backlink=6oyyw>

³¹ „Česká filharmonie – Hudební režie – Mahler 5 prosinec 2021“ [online]. *Registr smluv*. 12. 11. 2021 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/18366371?backlink=856f0>

³² „Česká filharmonie – SR hudební režie Jarní hvězdy IV“ [online]. *Registr smluv*. 29. 04. 2021 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/16430543?backlink=856f0>

Pro celkový kontext – dle posledních dostupných dat z roku 2020 byly v téže roce náklady České filharmonie vyčísleny na 343 292 000 Kč. Rok 2020 byl ale značně přitížen covidem, za rok 2019 měla Česká filharmonie náklady ve výši 387 897 000 Kč, v roce 2018 pak 376 780 000 Kč. Organizace měla také v roce 2020 zažádáno o příspěvek v hodnotě 25 milionů korun, ten ale filharmonii poskytnut nebyl.³³

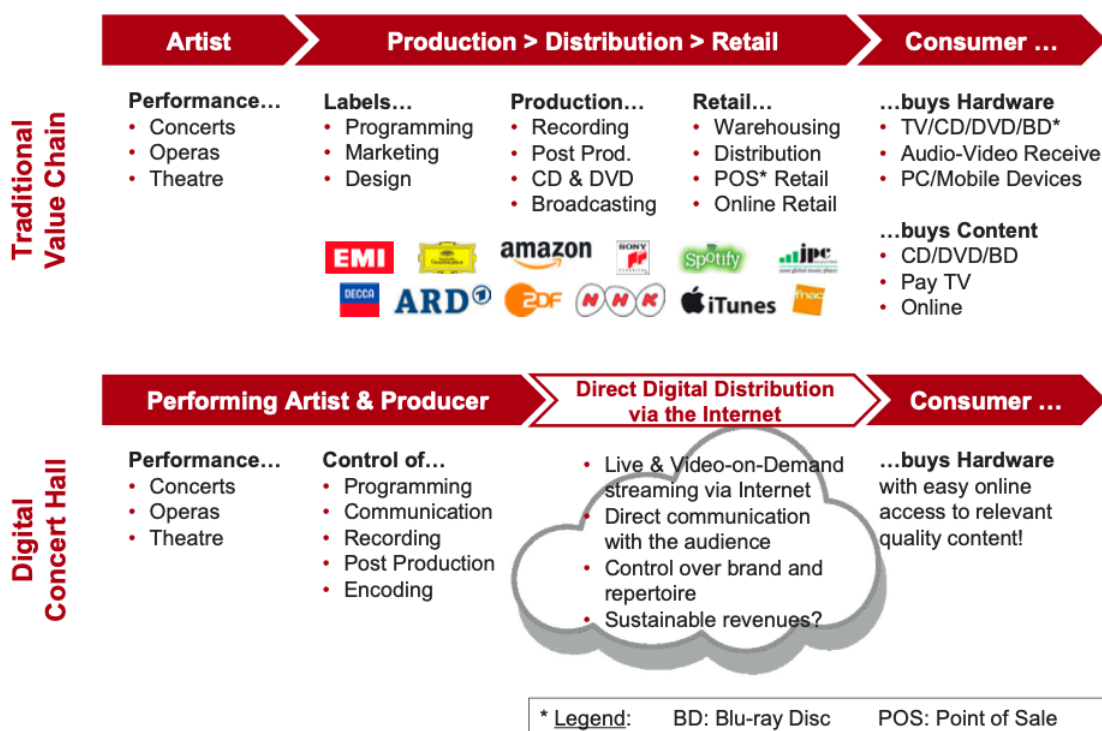
4.2.2 Příjmy

Z druhé strany je možné DKS také monetizovat, jak už např. zmíněnou VOD platformou, ale také licencováním záznamů, jak toho využívá Česká filharmonie. Téma monetizace se také dotkl rozhovor s vedoucím Studia Rudolfinum Tomášem Kudrnou – dle jeho slov nyní Česká filharmonie zatím nepřevýší v příjmech náklady z monetizace záznamů, příjmy se ale časem značně zvyšují.

Na příkladu berlínské Digital Concert Hall je vidět, jak Berlínská filharmonie založením VOD platformy změnila svůj business model. Česká filharmonie většinou používá pro své nahrávky distributora, zatímco Berlínská filharmonie je distributorem sama, čímž snižuje náklady na distribuci. Česká filharmonie je sice díky založení Studia Rudolfinum producentem – majitelem svých AV nahrávek, nicméně je stále u mezinárodní distribuce částečně závislá na jiných firmách.

³³ PLITZ, Martin. *Proměny České filharmonie v 21. století a fenomén digitální koncertní síně*. Bakalářská práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, obor Arts Management, 2021.

Rozdíly mezi těmito způsoby distribuce znázorňuje tento graf:

Graf 2: Business model DCH v porovnání s tradičním hodnotovým řetězcem³⁴

Velkou výhodou také nese online platforma – tím se DCH přizpůsobuje moderní době a vyhýbá se nákladům na nosiče – CD, DVD a další.

4.2 Právní složka

Vzhledem k rozsáhlosti oblasti práva se pro účely této práce budu zabývat pouze Autorským zákonem (dále také „AZ“) a oblastí licencí v Občanském zákoníku (dále také „OZ“). Nebudu tedy už popisovat detailnější části, jako jsou např. pracovní poměry zaměstnanců digitálních koncertních sálů.

³⁴ UHL, Axel, Alexander SCHMID, and Robert ZIMMERMAN. „From the Concert Hall to the Web: How the Berliner Philharmoniker Transformed their Business Model“ [online]. Srpen 2013 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/265794566_From_the_Concert_Hall_to_the_Web_How_the_Berliner_Philharmoniker_Transformed_their_Business_Model

Pokud chce osoba audiovizuálně zaznamenat a dále šířit koncert klasické hudby, měla by mít vypořádána tato práva:

1. práva autora díla
2. práva výkonných umělců
3. práva výrobce zvukového záznamu
4. práva výrobce zvukově obrazového záznamu
5. práva nakladatele notového materiálu

Některé z těchto práv je možné vypořádat pomocí licenční smlouvy:

„Licenční smlouvou poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu.“³⁵

Licence může být výhradní, nebo nevýhradní. Pokud je ujednána licence výhradní *„poskytovatel nemá právo poskytnout tutéž licenci třetí osobě po dobu, co výhradní licence trvá.“³⁶* Licenční smlouva by měla mít tyto náležitosti: způsob užití díla, odměnu, územní rozsah, časový rozsah a rozsah množstevní. Licenci lze analogicky přirovnat k nájmu nebo výpůjčce.

4.2.1 Práva autora k jeho autorskému dílu

Autorské dílo je dle § 1 autorského zákona definováno jako:

„...dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě

³⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

³⁶ Tamtéž.

*včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.*³⁷

Při koncertě se pochopitelně skoro vždy provádí nějaké autorské dílo – skladba. Autorem díla je dle § 5 odst. 1 autorského zákona fyzická osoba, která dílo vytvořila.³⁸ Právo autorské k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.³⁹ Autor má ke svému dílu práva osobnostní, která zanikají smrtí autora – např. rozhodnutí o zveřejnění díla, a práva majetková, mezi která patří např. právo na sdělování díla veřejnosti.

Pokud se tedy provádí autorské dílo, u kterého stále trvají majetková práva, je nutné svolení autora samého, popř. dědiců majetkových práv⁴⁰. Pokud nedochází k domluvě mezi orchestrem a autorem samým, práva vypořádává příslušný kolektivní správce – u hudebních děl je to Ochranný svaz autorský (dále také „OSA“). K tomu, aby pořadatel mohl provedení díla také audiovizuálně nahrát a dále jej šířit, je nezbytné podepsat licenční smlouvu a v té zapsat záznam díla a jeho další šíření, v případě digitální koncertní síně je to sdělování veřejnosti prostřednictvím zpřístupňování na internetu umožněním zhlédnutí nebo vysílání. V případě OSA není nutné uzavírat licenční smlouvu, pokud pořadatel plánuje video přenášet, i poté zanechat volně dostupné, na platformách Youtube, Instagram, nebo Facebook. S těmito platformami má Ochranný svaz autorský uzavřené hromadné licenční smlouvy. Stále je ale nutné mít souhlas autora samotného.

„Pokud na YouTube zveřejníte video obsahující hudbu zastupovanou OSA, není z vaší strany nutné s námi uzavírat licenční smlouvu. Máme totiž uzavřenu hromadnou licenční smlouvu přímo s YouTube. YouTube na základě této smlouvy

³⁷ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ § 26 odst. 2 AZ: Zdělí-li takto majetková práva stát nebo státu majetková práva připadnou, vykonává je svým jménem Státní fond kultury České republiky.

připojí k Vašemu videu reklamu a část příjmů z této reklamy odvede nám jako autorskou odměnu za užití hudebního díla.

Je třeba mít na paměti, že k výrobě videa je třeba mít jednorázový souhlas autora k zařazení jeho hudby do takového videa (tzv. synchronizace). Synchronizaci OSA neuděluje, pouze prostřednictvím své agentury můžeme zprostředkovat kontakt na autora. Video bez synchronizace tak může být z YouTube autorem odstraněno i v případě, že YouTube odvádí autorskou odměnu za užití OSA na základě výše uvedené hromadné licenční smlouvy.

Pokud je živý přenos nebo záznam koncertu zpřístupněn jinak než mimo platformy YouTube, Facebook či Instagram (např. na soukromém nebo firemním webu) a na koncertu byla hrána hudba autorů, kteří jsou zastupováni OSA, musíte autorská práva k užití hudebních děl vypořádat sami uzavřením licenční smlouvy s OSA.⁴¹

Nutno ale podotknout, že majetková práva autora trvají dle § 27 odst. 1 AZ po dobu autorova života a dále 70 let po jeho smrti.⁴² Po zániku majetkových práv se ale dle § 11 odst. 5 AZ může ochrany domáhat i osoba autorovi blízká, právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce.⁴³

Audiovizuální dílo je dle § 62 odst. 1 AZ:

„...dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných, či nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem.“⁴⁴

⁴¹ „Ptáte se“ [online]. Osa.cz. Nedatováno [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.osa.cz/ptate-se/uzivatele-hudby/>

⁴² Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Tamtéž.

Autorem audiovizuálního díla je dle § 63 odst. 1 režisér.⁴⁵ Pro zveřejnění audiovizuálního záznamu koncertu by byl v tomto případě potřeba i souhlas režiséra a s ním uzavřená licenční smlouva. U těchto záznamů často figuruje i hudební režisér, u toho je z praktického hlediska nejlepší zajistit smlouvu o dílo – zvukový záznam, a v té zahrnout odstavec týkající se licence k dalšímu šíření.

4.2.2 Práva výkonných umělců

Výkonným umělcem je dle § 67 odst. 1 a 2 fyzická osoba, která provádí umělecké dílo. Může jim být herec, zpěvák a další, pro účely DKS, přenosy koncertů, jsou ale důležité výkony hudebníků a dirigenta, popř. zpěváků a sbormistra. V případě orchestru a sboru si hudebníci nebo zpěváci tradičně stanoví společného zástupce, který tělesa zastupuje při nakládání s právy k výkonům.⁴⁶ Stejně jako u autorských děl, práva výkonného umělce se dělí na osobnostní a majetková. Práva majetková trvají dle § 73 AZ po život umělce a 50 let po jeho smrti.⁴⁷ I zde je třeba uzavřít jednoduchou licenční smlouvu, popř. smlouvu o dílo, kde je licence zmíněna, pro potřeby zveřejnění záznamu uměleckých výkonů.

4.2.3 Práva výrobce zvukového záznamu

Vzhledem k tomu, že se v případě této bakalářské práce jedná výhradně o záznamy koncertních provedení skladeb, můžeme hovořit i o právech výrobce zvukového záznamu, audiovizuální záznam lze totiž rozdělit pouze na audio a video záznam, z čehož audio záznam lze dále distribuovat. Výrobce zvukového záznamu bude pravděpodobně vždy orchestr jako právnická osoba, stejně jako bude i výrobce celkového zvukově obrazového záznamu, jelikož *„výrobce zvukového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost poprvé zaznamená zvuky výkonu výkonného umělce či jiné zvuky, nebo jejich*

⁴⁵ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

vyjádření, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba."⁴⁸ Zvukový záznam je v Autorském zákonu definován jako „*výlučně sluchem vnímatelný záznam zvuků výkonu výkonného umělce či jiných zvuků, nebo jejich vyjádření.*"⁴⁹ Obsahem práva výrobce je dle AZ zvukového záznamu je výlučné majetkové právo záznam užít a udělit jinému smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Toto právo je převoditelné.⁵⁰

4.2.4 Práva výrobce zvukově obrazového záznamu

Zvukově obrazový záznam je záznam audiovizuálního díla, jehož definici nalezneme výše, a „*výrobce zvukově obrazového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost poprvé pořídí zvukově obrazový záznam, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.*"⁵¹ Jak je zmíněno výše, v případě digitálních koncertních sálů bývá výrobcem sama právnická osoba, která DKS i provozuje, má tedy právo ho užít a udělit někomu dalšímu oprávnění k užití záznamu. Právo výrobce zvukového záznamu je na rozdíl od práva autora převoditelné. „*Právo výrobce zvukově obrazového záznamu trvá 50 let od pořízení zvukově obrazového záznamu. Je-li však v této době zvukově obrazový záznam zveřejněn, zaniká právo výrobce až za 50 let od takového zveřejnění.*"⁵²

4.2.5 Práva nakladatele notového materiálu

Zpravidla – pokud máme koncert orchestru, hudebníci měli noty, ze kterých hráli. Tyto noty mohou být buď ve vlastnictví orchestru, Česká filharmonie například vlastní několik děl, tudíž si na ně noty půjčovat nemusí, nebo si noty těleso zapůjčí od nakladatelů, jako je třeba Bärenreiter. Pokud jsou noty zapůjčeny, nakladatel má právo na odměnu v souvislosti se záznamem koncertu a jeho dalším šířením na základě nájemní smlouvy, která bývá při výpůjčce not podepsána. Zároveň

⁴⁸ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž.

mívá nakladatel uzavřenou licenční smlouvu s autorem hudby, kde je ujednáno, jak se bude odměna za dané užití rozdělovat, následně ji tedy při užití rozděluje Ochranný svaz autorský.

4.3 Technická složka

Přenést koncert k divákům na obrazovky televizí, telefonů nebo tabletů v takové kvalitě, aby se vyrovnala sezení v síni samotné je bezpochyby složitý úkon. Je proto potřeba zařízení ideálně ve vysoké kvalitě, jak kamer, tak i mikrofonů, aby si diváci i mimo síň mohli koncert užít.

4.3.1 Obraz

V případě berlínské DCH, GSOpay i České filharmonie jsou koncerty nahrávány v UHD 4K HDR kvalitě. Jedná se o jednu z nejnovějších technologií – na trhu je dostupná od roku 2014. Označení 4K obecně značí „počet jednotlivých pixelů horizontálního uspořádání“⁵³ – v tomto případě je to zhruba 4 tisíce bodů. Pro srovnání – běžný notebook mívá rozlišení 1366 x 768 pixelů. V Praze se jedná o kamery SONY a v Berlíně i Göteborgu o firmu Panasonic. V Göteborgu dokonce používají pouze dálkově ovládané kamery, kterých je většinou celkem 5, pro maximální pohodlí publika. Na těchto 5 kamer jsou potřeba 2 kameramani, kteří je ze studia ovládají. Ze záznamů berlínské DCH je patrné, že také využívají pouze dálkově ovládané kamery. V České filharmonii naopak využívají i kamer ovládaných „švenkry“ – kameramany, kteří kameru ovládají a hýbou s ní. Využívají na jednom přenosu přibližně 9 kamer, z toho 5 je na dálku ovládaných, 3 na blízké ovládání a ta poslední je např. na „jeřábu“ – tu ovládá operátor.⁵⁴ Švenkry ovládané kamery mohou diváky rušit, z pohledu kinematografické kvality záznamu ale mají velkou výhodu, jak v plynulosti přechodů, tak v rychlosti.

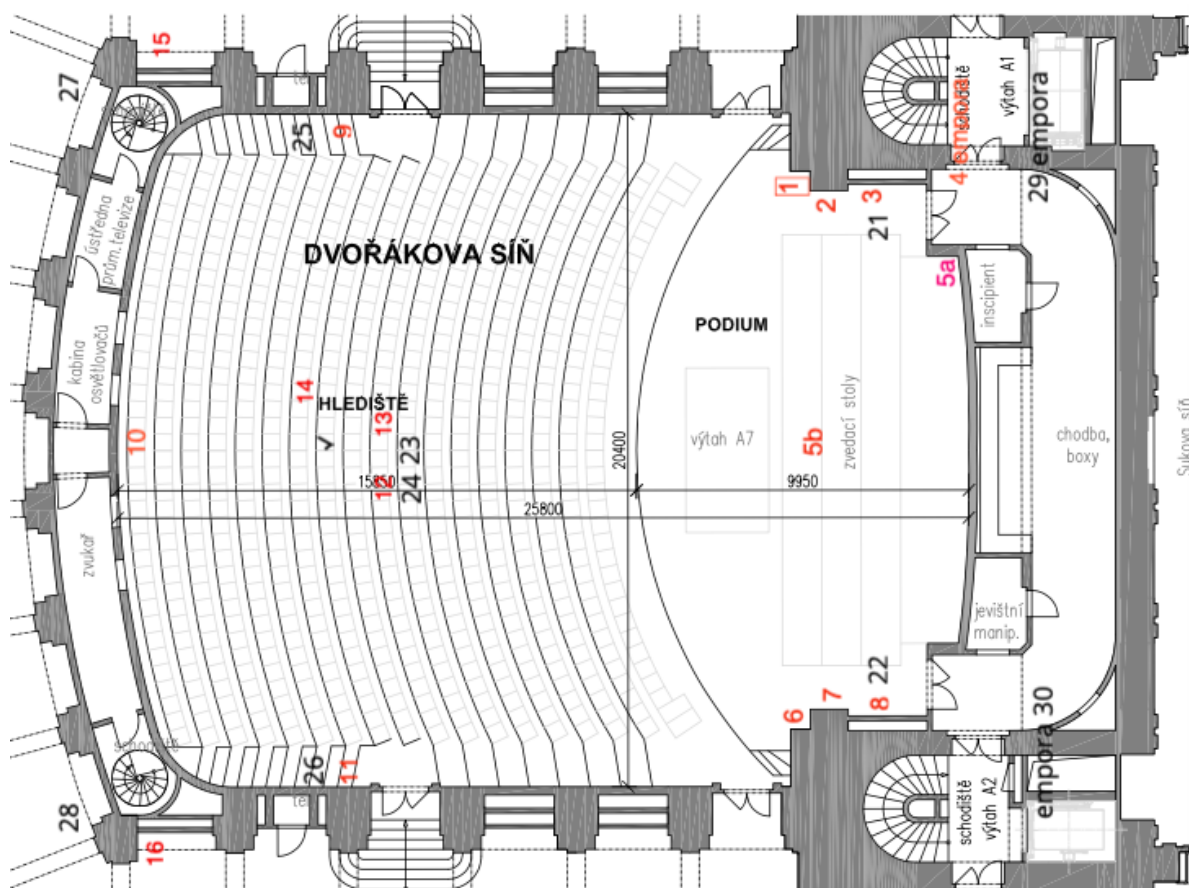
⁵³ HÁJEK, Martin. „Video 4K: pro koho je a co nabízí“ [online]. *Megapixel.cz*. 31. 8. 2016 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.megapixel.cz/video-4k-pro-koho-je-a-co-nabizi>

⁵⁴ Zdroj: Osobní rozhovor, Tomáš Kudrna, 31. 03. 2022

"Vždycky je to kompromis. Prostě holt, když děláte ten velký ‚broadcastový‘ přenos, tak jsou velké kamery, ti kameramani, pokud tam jsou, tak jsou vidět, leckomu můžou zaclánět pohled a tak. A my hledáme nějakou cestu v tomhle kompromisním režimu. Zároveň tu máme kamery, které diváky neruší, protože jsou přimontované na zdi, nikdo u toho nestojí, žádný zvuk to nevydává. Tím pádem je to v pohodě, ale to nejsou ty nejkrásnější záběry. Vlastně kamera s kameramanem je i mnohem pohotovější než ta robotická. Takže když dostane kameraman do ucha pokyn: udělej záběr na prsty koncertního mistra, tak ten záběr je do tří vteřin připraven. To s robotickou kamerou nikdy neuděláte. Takže ano, trochu rušíme, což nezůstává bez odezvy. Někdy si stěžují, zejména si stěžují ve chvíli, kdy se před jejich očima pohybuje rameno jeřábu."⁵⁵

Jako příklad na rozmístění kamer je níže plánec Dvořákovy síně. Červená a černá čísla od 1 do 30 znázorňují kamery. Na plánu jsou vidět všechny možné pozice, při přenosu se ale neuvžívá všech 30 kamer.

⁵⁵ Zdroj: Osobní rozhovor, Tomáš Kudrna, 31. 03. 2022

Obrázek 1: Plánek Dvořákovy síně s rozmístěním kamer⁵⁶

4.3.2 Zvuk

Na stránkách Digital Concert Hall přibyla v roce 2021 značka „Hi-Res Audio“. Tato technologie je také nazývána jako „bezztrátová“, jelikož při přenosu neztrácí žádná data, jako je to například u komprese na CD, nebo do formátů mp3. Tím se tedy posluchačům co nejvíce přibližuje nahrávka v takové kvalitě, jako je možné si ji poslechnout přímo ve studiu.

„Už od počátku byla naše ambice pro Digital Concert Hall nabídnout publiku po celém světě digitální koncertní zážitek, který je tak autentický a bezprostřední, jak je to možné s pomocí nejvyšší kvality obrazu a zvuku. Jsem tudíž velmi potěšen, že jsme učinili další významný krok směrem k tomuto ideálu se spuštěním Hi-Res

⁵⁶ Zdroj: Emailová korespondence s produkční Studia Rudolfinum Janou Janoušovou, 31. 03. 2022

*Audia, čímž jsme se stali první streamovací platformou, která streamuje klasickou hudbu v bezztrátové studio kvalitě.*⁵⁷ říká Olaf Maninger, generální ředitel Berlin Phil Media GmbH (přeloženo autorkou).

V Rudolfinu se využívají, kromě mikrofonů na stojanu, také závěsné mikrofony, které se zavěšují na lanko nad podiem. Ty představují výhodu zejména ve chvíli, kdy se mezi nahrávacími frekvencemi musí vyklidit pódium pro nájemce síně.

4.3.3 Světlo

V případě vizuálních záznamů je nutné myslet také na osvětlení sálu – osvětlení musí korespondovat s kamerami, zároveň se nedají použít klasická filmová světla, protože vydávají hodně tepla. V případě Rudolfinu se světelný park musel zcela obměnit a tato celková rekonstrukce stála 11 489 873 Kč bez DPH.⁵⁸ Původně se ve Dvořákově síni nacházely nevyhovující, napevno nainstalovaná světla.

*„Když se používá klasický reflektor, ve kterém je wolframové vlákno, které se rozžhaví a pak jak svítí, tak i ten světelný tok má v sobě nějakou tepelnou složku. Takže rozsvítíte světlo, posvítíte na hudebníka, na jeho černý frak, a on se ohřeje a úplně se zapotí.”*⁵⁹

LED světla sice nehřejí, ale nesvítí opravdovou bílou barvou, mají v sobě trochu zelené a hráči poté mohou při nasvícení vypadat až nezdravě. Zde se bavíme o ukazateli CRI – color rendering index. *„Rozsah CRI je od Ra 0 do 100, čím vyšší číslo, tím živější barvy a věci vypadají pod tímto světlem přirozeněji. Čím nižší je hodnota CRI tím více jsou barvy vybledlé, nepřirozené.”*⁶⁰ Je nutné se také vyhnout

⁵⁷ „Digital Concert Hall introduces lossless audio quality standard“ [online]. *Berliner-philharmoniker.de*. 3. 6. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.berliner-philharmoniker.de/en/news/detail/digital-concert-hall-hi-res-audio/>

⁵⁸ „Česká filharmonie – Rekonstrukce osvětlení v DS – dodávka lamp a tahů“ [online]. *Registr smluv*. 29. 05. 2019 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/14877046?backlink=3z6gj>

⁵⁹ Zdroj: Osobní rozhovor, Tomáš Kudrna, 31. 03. 2022

⁶⁰ „Co znamená u LED hodnota CRI?“ [online]. *Ledme.cz*. Nedatováno [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://ledme.cz/textove-novinky/clanky/co-znamená-u-led-hodnota-cri>

lampám s větráčky, protože by rušily hráče, publikum i mikrofony a světlo musí mít také dostatečný výkon, jelikož se nachází daleko od pódia.

Ale našli jsme jednu lampu, která má dostatečný výkon, vysoké CRI, nemá větráček, a i když je daleko, tak poskytuje dostatečnou hladinu osvětlení. Tak jsme jich koupili 16, teď už jich máme 20 a v zásadě je to ale jediný model, jediná lampy, před těmi dvěma lety, kdy jsme to pořizovali, jediná lampy tohoto druhu."⁶¹

V České filharmonii se také na rozdíl od Berlína věnují více light designu.⁶²

4.3.4 Ostatní technické aspekty

Tyto sítě většinou obsahují jedno i více studií, např. v Rudolfinu je samostatně zvukové a televizní studio, které jsou lokalizovány v budově a umožňují pracovníkům DKS se signálem pracovat. Studio může být samozřejmě nahrazeno tzv. „vysílacím vozem“. Ten je možné k budově přistavit a zprovoznit přenos přes něj, byť ne v takovém komfortu, jaké studio umožňuje.

Kromě nákupu techniky a výměny světelného parku se v Rudolfinu musela také propojit zvuková a televizní režie. Pro přenosy je také důležité, aby se mikrofony nestavěly do záběrů kamer. V potaz je nutné brát i velikost použité zvukové techniky.

Po přenosu také probíhá několikadenní stříh postprodukce záznamu, která dle Tomáše Kudrny trvá minimálně 6 týdnů. Obrazový střihač konzultuje stříh s režisérem, zvukový mistr zvuk zase s dirigentem. Většinou se nejdříve „sestříhá“ obraz, poté se k němu přidá „smíchaný“ zvuk. Pokud je na daném koncertě i sólista, tradičně se vše konzultuje i s ním. Celá nahrávka poté projde barevnou korekturou a poté se přidají finální detaily, jako např. titulky.⁶³ Je nutné mít také dostatečně výkonné počítače, které jsou schopné pojmout velké objemy dat.

⁶¹ Zdroj: Osobní rozhovor, Tomáš Kudrna, 31. 03. 2022

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

Z druhé strany – výrobce záznamu může použít tu nejlepší kameru nebo mikrofon, pokud si ale uživatel záznam pustí na mobilu s malým displejem a málo kvalitním reproduktorem, snaha o kvalitu je v podstatě k ničemu. Důležité tedy také je, v jakém prostředí koncový uživatel záznam sleduje. Ideálním způsobem, pokud pomineme kinosály, kde se o domácí prostředí nejedná, je koncerty sledovat na kvalitní televizní obrazovce, která je schopna zobrazit 4K obraz, s kvalitními reproduktory. Apple před pár lety u svých sluchátek zavedl „Spatial Audio“ technologii, která umožňuje posluchačům slyšet hudbu tak, jak zrovna sedí nebo jak se zrovna hýbou.⁶⁴ To znamená, že skladbu mohou slyšet tak, jak by zrovna seděli v sále – pokud se třeba nahnou více doprava, uslyší více kontrabasů, resp. nástrojů na pravé straně pódia, pokud doleva, uslyší více houslí. Spolu s brýlemi na virtuální realitu by to mohl být způsob, jak diváka virtuálně „přenést“ do koncertní síně.

4.4 Personální složka

Česká filharmonie má jako svůj statutární orgán generálního ředitele, tím je momentálně MgA. David Mareček, PhD. Pod generálním ředitelem jsou tři vedoucí jednotlivých oddělení – generální manažer, ekonomicko-provozní náměstek a obchodní náměstek.⁶⁵ Na stejné pozici je také šéfdirigent, v tomto případě i umělecký ředitel orchestru, Semjon Byčkov. Studio Rudolfinum, které realizuje audiovizuální nahrávky České filharmonie, spadá pod ekonomicko-provozního náměstka.

Studio Rudolfinum samotné má pouze dva zaměstnance na plný úvazek – vedoucího Studia a jednu produkční. Ostatní práce je vykonávána externisty,

⁶⁴ TOMANOVÁ, Amaya. „Co je Spatial Audio u AirPods Pro a kde najde využití?“ [online]. *Letem světem Applem*. 16. 07. 2020 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.letemsvetemapplem.eu/2020/07/16/co-je-spatial-audio-u-airpods-pro-a-kde-najde-vyuziti/>

⁶⁵ „Organizační struktura příspěvkové organizace Česká filharmonie platná k 1. 6. 2020“ [online]. *Českáfilharmonie.cz*. 01. 06. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.ceskafilharmonie.cz/media/yhrpxt4a/organiza%C4%8Dn%C3%AD-struktura_od_200601.pdf.

kterých má SR až 60 – od každé potřebné pozice několik, aby byly pozice zaměnitelné. Na jednom přenosu je přítomno přibližně 30 až 35 pracovníků.⁶⁶

Pokud rozdělíme obrazovou a zvukovou režii, jednalo by se hlavně o tyto osoby:

Obrazová režie:

- režisér přenosu,
- asistent/ka režie,
- kameramani,
- operátor robotických kamer,
- asistentka operátora robotických kamer,
- operátor jeřábové kamery,
- stage manažer,
- hudební nápověda,
- osvětlovač(i),
- vedoucí výroby,
- střihač/ka,
- technický supervizor,
- techničtí pracovníci.

Zvuková režie:

- hudební režisér,
- zvukový mistr,
- techničtí zvukoví pracovníci („zvukaři“).

Kromě zvukové a obrazové režie jsou nejenom přenosům, ale všem koncertům přítomni kustodi, kteří se starají o rozestavění orchestru.

Činností režiséra přenosu je u záznamů koncertů klasické hudby, kromě obvyklých věcí, jako je např. řízení celého týmu, je napsání scénáře do partitury kompozice. To znamená, že v jednotlivých taktech jsou rozepsány čísla kamer, jejichž záběry se budou vysílat. Celý tento scénář také v ČF zapisuje asistentka režie do tabulky v Microsoft Excel i s kódy kamer.

⁶⁶ Zdroj: Osobní rozhovor, Tomáš Kudrna, 31. 03. 2022

Název funkce „stage manažer“ je přenesen z anglických slov stage – pódium a manager – manažer. Označuje tedy člověka, který se stará o prostor pódia, a hlavně o to, co se na něm děje. Na jeho pokyn např. nastupuje na pódium orchestr a dirigent, popř. sólisté. Úzce spolupracuje s kustody orchestru.

Vedoucí výroby je v ČF osoba, která by se také dala nazvat jako „hlavní produkční“. Tato osoba se stará o zajištění a nasmlouvání externích pracovníků a při přenosu samotném dohlíží na chod natáčení.

Hudební režisér je obdobou režiséra televizního, ale místo obrazu má na starost zvukový záznam. Zvukový mistr je označení pro „zvukaře“, které se používá v nahrávacím průmyslu klasické hudby. Jednou z hlavních činností zvukového mistra je např. rozestavení mikrofonů, které vypracovává na základě stage planu – posazu orchestru od kustodů orchestru.

5. Výzkumná část

V této bakalářské práci jsou použity dvě metody výzkumu. Nejdříve byl proveden výzkum kvalitativní formou polostrukturovaného rozhovoru s vedoucím Studia Rudolfinum – Tomášem Kudrnou, jehož cílem bylo obecně zmapovat založení a fungování digitální koncertní síně České filharmonie. Poté bylo uskutečněno kvantitativní šetření pomocí internetového dotazníku, ve kterém bylo prozkoumáno vnímání digitálních koncertních síní respondenty.

5.1 Rozhovor s Tomášem Kudrnou, vedoucím Studia Rudolfinum

Pro detailnější popis zajištění digitální koncertní síně byla vybrána metoda kvalitativního výzkumu – polostrukturovaný rozhovor s respondentem Tomášem Kudrnou, vedoucím Studia Rudolfinum, jehož činností je realizace audiovizuálních nahrávek. Rozhovor byl veden osobně a jeho délka byla 1 hodina. Byl také se souhlasem respondenta nahráván.

Rozhovor je pro účely bakalářské práce gramaticky upraven a zkrácen. Úryvky rozhovoru jsou také zařazeny u jednotlivých kapitol této práce.

Tomáš Kudrna vystudoval obory Kamera a Filmová režie na pražské FAMU. Před nastoupením do České filharmonie se věnoval dokumentární tvorbě. Natočil např. dokument *Hledá se prezident*. V roce 2016 dostal nabídku od managementu České filharmonie, aby v ní vybudoval jakousi nápodobu DKS z Berlína, aby se i z Rudolfinu mohly vysílat přímé přenosy a aby existovaly audiovizuální nahrávky České filharmonie. V roce 2018 se podařilo realizovat stavbu Studia Rudolfinum s pomocí speciální dotace od Ministerstva kultury.

Na počátku rozhovoru bylo řečeno, že původní ambice pro založení DKS byla také propagace orchestru:

„Ještě vám řeknu tu prvotní motivaci, proč vůbec něco takového udělat. Protože samozřejmě, ambice současného managementu jsou dostat do povědomí odborné veřejnosti po celém světě Českou filharmonii tak, aby byla počítána prostě mezi top 5 nejlepších orchestrů na světě. Možná i těch top 10 by se sneslo. A je-li, nebo

má-li být orchestr takhle vysoko ceněn a hodnocen, tak dnes to bohužel nejde jinak, než že je taky vidět a slyšet ještě jinak než jenom naživo v sále. Ještě potřebuje kolem toho, kolem sebe, mít nějaké PR, nějaký marketing, nějakou viditelnost právě na televizních kanálech, na sociálních sítích a tak podobně."

Tím jste mi zodpověděl v podstatě i další dotaz. Já jsem se chtěla zeptat, jak probíhal ten vývoj a začátky Studia Rudolfinum?

„K tomu ještě můžu říct – my jsme zvažovali, jestli dělat to, co mají v Berlíně jedna ku jedné a jak jsme postupně do toho pronikali, tak jsme si upřesňovali, že vlastně ne. A byly tam dvě rozdílnosti: jedna se týká přímo podoby těch přenosů... Oni dělají těch projektů strašně moc, tedy v zásadě všechno, co se tam jako koncert odehrává, jako abonentní, tak oni zaznamenávají a vysílají. Myslím, že to je kolem čtyřiceti projektů za sezonu. A používají ale primárně robotické kamery. To znamená – ty jsou zafixované někam na zed' a samozřejmě mají různé pozice. Různé kompozice vidí do různých míst toho orchestru, ale ten záznam je takový strojový trochu. A liší se od záznamu tzv. ‚broadcastového‘, který vypadá tak, že přijede přenosový vůz, který má v sobě 16 kamer a třeba u 12ti z nich sedí živý kameraman a ostatní jsou dejme tomu roboticky ovládané na dálku. Ale ten živý kameraman vždycky udělá hezčí pohyb, hezčí plynulejší přešvenk nebo zazoomování, přiblížení, oddálení a tak. A je v tom takový jako lidský element v těch pohybech... No a když jsme viděli v akci ty berlínské nahrávky, tak jsme si říkali: jo, kdybychom to dělali čtyřicetkrát za sezonu, tak možná, ale když to budeme dělat desetkrát a má to být opravdu jako reprezentace toho orchestru, tak chceme, aby to vypadalo trochu lépe... Tak to je jedna odlišnost, že to opravdu vypadá více jako ‚broadcastový‘ přenos než přenos na video on demand platformu. A druhá odlišnost byla, že jsme si nakonec řekli, že tu VOD platformu vyvíjet nebudeme, protože na to prostě nemáme. Ani lidi, ani peníze, ani kapacitu, prostě nic. Takže to je teď takové jako odložené na nikdy."

Jaká byla vaše činnost za pandemie? Vy jste začali nějaký ten provoz v roce 2018, pak v roce 2020 přišel covid a vy jste měli docela i výhodu v tom, že už jste měli nějaký zkušební provoz za sebou...

„Ano, my už jsme vlastně rok a půl, rok a tři čtvrtě už jsme měli tu praxi nějak zajetou a když přišel covid, tak televize přišla o spoustu koncertů, které mohla vysílat, a tak tam vznikla i taková programová možnost, protože jim vypadly nejrůznější orchestry a divadla a tak. Takže když jsme my potom řekli, že natáčet můžeme, nemusí nám ani posílat svoje přenosový vozy, že všechno odbavíme sami, tak se podařilo s Českou televizí dojednat to, že jsme na jaře 2020 vysílali nejdříve čtyři benefiční koncerty, pak jsme vysílali zahajovací koncert, 17. listopad a hned po 17. listopadu čtyři adventní koncerty. Prostě to byl takový nejintenzivnější čas. Do toho byly i nějaké komorní drobnosti.“

Jak probíhá plánování Studia Rudolfinum?

„Jsou projekty, o kterých se ví hodně dlouho dopředu, třeba jako rok, dva a pak jsou projekty o kterých víme, no, když se to povede tak aspoň třeba dva týdny. Třeba teď jsme dělali přenos v sobotu. Byl to koncert Pražského filharmonického sboru společně s PKF a zpívali Janáčka, Martinů a Kulhánkovo Stabat Mater. Protože to byla akce taky benefiční, pro Ukrajinu, tak vzniknul asi 2 týdny před akcí nápad, že by se to mohlo někam streamovat. Takže dva týdny před projektem nám řekli že jestli na to máme kapacitu a kolik by to stálo... A nakonec se to povedlo.“

Z odpovědi respondenta vyplývá, že se většina AV nahrávání, stejně jako koncerty samotné, plánují aspoň rok dopředu. U orchestrů je v praxi běžné plánovat na několik sezón dopředu.

Dále byl respondent dotázán na plánování samotných přenosů:

„Hodně dlouho dopředu si řekneme, co budeme natáčet a já, většinou po dohodě s vedoucím Oddělení nahrávacích projektů, řeknu, jakou to má prioritu, kam to půjde – jestli to bude přímý přenos, nebo jenom záznam, který pak distributor dál bude distribuovat a řeknu, kdo to bude režírovat, dohodnu se s režisérem a pak to

předám kolegyni produkční. Ta do Rudolfa⁶⁷ zadá, kdy se budou montovat kamery, kdy je potřeba vyndat sedačky, protože tam budou ty kamery, kdy se kamery budou sklízet, kdy se tam bude najíždět se světlem a tak dále. Takže udělá takovou tu černou práci směrem dovnitř baráku. A zároveň spolu s ní, jak se začíná ten přenos nebo záznam blížít, se zapojuje do práce vedoucí výroby a ta má na starosti všechno, co jde směrem ven. Externisty, komunikuje s režisérem a zbookuje hlavně třeba tři švenkry, operátora jeřábu, všechny externisty, kteří se na tom podílejí. Zvukového mistra, hudební režisérku, nebo režiséra. Tam se to liší, třeba něco z toho dělá Nahrávací oddělení, když jde o nahrávku, která je zároveň zvuková na CD. Objednání těch štábů, zbookování těch lidí, tyto věci vědí externisté třeba půl roku dopředu, co budou dělat. A pak když se to natáčení blíží, tak třeba tři neděle dopředu, nebo měsíc dopředu, vedoucí výroby svolá PPM, tzv. pre-production meeting, kde se sejdeme já, produkční, vedoucí výroby a stage manažer. A na tom PPM, to je vlastně takové průřezové setkání pro celé Rudolfinum. To znamená, že tam jsou lidi z koncertního oddělení, ti nám řeknou, že oznámí orchestru, že všichni musí být stejně oblečení a učesaní na všechny tři záznamy jednoho koncertu. Je tam zákaznický servis, je tam marketing, se kterým se bavíme o tom, jestli má vzniknout nějaká nahrávka nějakého interview do přestávky, a tak dále."

Česká filharmonie pracuje se schématem 3 večerních koncertů ve 3 dnech – středa, čtvrtek a pátek. V pondělí a úterý se program zkouší a ve středu dopoledne se uskuteční generální zkouška. Pokud dochází k audiovizuálnímu nahrávání, nahrávají se všechny odehrané koncerty, z těch se vybere ten nejkvalitnější, kam se popř. přidají průstřihy nebo části skladeb z ostatních koncertů.

„Většinou, když vezmeme to schéma toho abonentní klasického týdne, tak je to tak, že v pondělí začnou zkoušky, ale u toho my ještě nejsme. Zvukaři už si tam ale rozestaví mikrofony a ladí si ten zvukový set-up. Celou tu úterní zkoušku už využijeme, to už máme namontované třeba z neděle ty roboticky ovládané kamery. Během úterý už asistentka režie s operátorem robotické kamery ty kamery nastavují a takzvaně programují. Jenomže je komplikované, že hráči si v

⁶⁷ Poznámka autorky: Rudolf je interní systém České filharmonie, který slouží k informování jednotlivých oddělení a „rezervaci“ jednotlivých míst v Rudolfinu.

úterý sednou někam, ale v pátek si sednou o půl metru dál a žádná ta kompozice už stoprocentně nesouhlasí. Takže na začátku každé zkoušky to operátor musí ještě doopravit a doposunout. Ve středu začne generálka a na tu přijdou už i švenkři. Bývá to i s jeřábem. To už je tady přítomen režisér, ten třeba nemusí být na to úterní programování. Během zkoušky generální se projede celá skladba. Během ní už režisér dává pokyny jednotlivým kameramanům, kteří ale mají scénář. Režisér si udělá poznámky a po generální zkoušce jim řekne, co se bude měnit a jestli to udělali dobře nebo co se nepovedlo a tak podobně. Pak je středeční večerní koncert taková první ostrá příležitost, která už by se měla povést, už by se to mělo dobře natočit. Čtvrtek se ještě malinko doladuje, je k tomu nějaká schůze s celým štábem a natočí se to ve čtvrtek a potom v pátek. Tím pádem jsou tři záznamy. Ideální je, když se hned v pátek večer dirigent, hudební režisér a režisér videopřenosu domluví, který ten záznam bude primární. Většinou to bývá ten páteční, protože je povedený i ze strany sólisty i ze strany štábu. Řekne se, že toto je základ a pokud se tam někde něco nepovedlo, tak to vezmeme ze čtvrtka. A pak běží čtyř až pětidenní stříh. Jeden režisér má radši, když se nejdříve stříhá obrázek s komentářem zvukaře a sólisty. Jiný režisér má zase radši, když se nejdříve počká na hotový zvukový záznam, a pak se teprve k tomu dodávají ty obrázky."

Po přenosu probíhá zpracování dat a postprodukce:

„Jakmile se dotočí, tak pak začíná strašné práce s těmi daty – připravit je pro střížnu, pak stříhač něco ustříhá, vyrobí z toho export, který se připraví pro zvukaře, od zvukaře něco přijde, musí se to přilepit k tomu, co už se ustříhalo a tak dále, a tak dále. A když už se ustříhá, tak to připravit pro koloristu, aby to nějak obarvil, když už to kolorista obarví, tak se z toho musí připravit výsledný export, tzv. master, který se pak posílá distributorovi a ten to prodává dál. Ten export trvá třeba osm hodin, program má dvě hodiny, ten technik u toho musí sedět ty dvě hodiny, odkoukat to s čerstvými očima, aby tam nepřehlédl nějakou chybu, a to by vlastně zaměstnalo i dva lidi."

Při postprodukci se také úzce spolupracuje s dirigentem a režiséry, popř. sólisty, kteří se k obrazovému i zvukovému stříhu vyjadřují.

Myslíte si, že se dá Rudolfinum považovat za jakousi formu digitální koncertní síně?

„To je otázka, co je toho součástí. Ale tak umíme samozřejmě připravit natáčení a odbavit nějaká přímý přenos nebo stream, ať už na webové platformy anebo přímo do televizního čili terestriálního vysílání. A teď je otázka, jestli už to je digitální koncertní síň, nebo jestli na to potřebujete ještě tu video on demand platformu tak, jako to má právě ten Berlín.“

Jaký máte třeba názor na tu berlínskou digitální koncertní síň? Z vašeho profesního hlediska.

*„Jako na kvalitu toho záznamu třeba?“ **Třeba.** „Tak mě to nijak nepohoršuje, ale když si potřebuji pustit z Digital Concert Hall berlínské nějaký záznam, tak si ho rád pustím. Zvuk je tam kvalitní a obrázek mě nijak neruší. Sám vím, že to umíme ještě o trochu líp a že se věnujeme i světelnému designu. Ale chápu, že když je to v takových velkých objemech, když oni to vyrábí, tak že nějakým způsobem trošku do těch kompromisů musí jít, třeba v tom světle. Samozřejmě služby té platformy jsou skvělé v tom, že tam opravdu najdete i staré záznamy s Karajanem, ale i dokumenty se Simonem Rattlem a tak podobně. Takže čas od času to využiji. Hlavně asi kvůli těm historickým záznamům.“*

Zásadní rozdíl mezi Českou filharmonií a tou Berlínskou bude tedy ten, že Česká filharmonie používá přenosy jako možnost zviditelnění se, PR a ta Berlínská se chce zase přiblížit co nejširšímu publiku, popř. obsah zmonetizovat.

Vy jste říkal, že to zřízení nějaké vaší platformy nakonec nedopadlo. Takže už se o tom vůbec nepřemýšlí, nebo je nějaká možnost, že se třeba v dalekém budoucnu zřídí?

„Já myslím, že úplně ze hry to není a může se to stát, ale zároveň nic konkrétního o tom zatím nevíme.“

Myslíte, že ta původní investice Ministerstva kultury byla dobrá investice?

„To stoprocentně, ale ten dopad bych neměřil těmi penězi, které to vydělá. Spíš bych viděl to, že se šíří povědomí o české hudbě, o tom orchestru, o kvalitě, kterou reprezentuje, o tradici, kterou reprezentuje a tím, jak se o tom ví a je nějakým předmětem zájmu i díky tomu studiu. Tak v tom je zhodnocení té investice.“

Myslíte, že někdy záznamy nahradí živé koncerty?

„Já si myslím, že ty záznamy nikdy nebudou schopné nahradit živý zážitek. To bych řekl, že na 100 %. To je vlastně nemožné ten živý zážitek nahradit, protože v tom živém zážitku prostě máte to, že v tom prostoru jste a když si sednete do té Dvořákovky, tak už to je vlastně kus toho zážitku, ještě než vůbec začne ten orchestr hrát. A jistě, tak třeba ve Dvořákovce všechno neslyšíte tak dobře, jako když sedíte u obrazovky a máte dobrou aparaturu, tak v něčem je ten zvuk jakoby prokreslenější, ale myslím si, že prostě naživo je to mnohem silnější. To, že máme rádi koukání na nahrávky, tak já to mám rád zejména proto, že se k té nahrávce nedostanu, protože se odehrála před padesáti lety, rád koukám na staré nahrávky s Herbertem von Karajanem a jsem šťastný, že něco takového existuje, ale kdybych si mohl vybrat, jestli ho vidět naživo, nebo z nahrávky tak vždycky bych dal přednost tomu živému zážitku. Jedno je tedy z toho historického důvodu a druhý důvod, proč tomu dát přednost je ve chvíli, kdy nemáte možnost jet zrovna do Metropolitní opery, ale můžete si ji pustit. Tak to je zase to omezení v těch přesunech z místa na místo. Přesun do historie možný není, někdy není možné se přesunout do Los Angeles nebo do Göteborgu nebo kamkoliv jinam. A někteří jsou třeba hendikepovaní, takže pro ně ani to, že bydlí v Praze jim nedává tu možnost do Rudolfiny chodit, takže je dobře, že tu možnost mají.“

Kam si myslíte, že je ta technologie je v rámci přenosů schopna až zajít?

„To nevím, ale já nejsem techno optimista. Opravdu si myslím, že to má nějaký limit. Třeba 4K rozlišení mně přijde úplně postačující, 8K si myslím, že to už je nesmysl a mít tu ambici jít výš a výš do čím dál menší a menší komprese a plnějšího a plnějšího rozlišení, mně to nepřijde smysluplné. Prostě ten zážitek už vám to neumocní, když uvidíte každou pihu na čele sopranistky.“

Jaká je budoucnost Studia Rudolfinum?

„Ten covid ukázal, že to byla trefa do černého a že to má dobrý vliv nejenom na to, že jsme nezávislí na tom, co udělá Česká televize, ale že jsme i pohotoví a můžeme ještě nějaké další přenosy zařadit a nabídnout ve chvíli, kdy třeba Česká televize nemá co vysílat.“

A ještě tady nakonec mám jednu otázku: existuje ještě jedna bakalářská práce, která mapuje spíše Českou filharmonii a její proměny, ale taky se to týká té vaší digitální koncertní síně a je tam rozhovor s Ondřejem Matyášem – ekonomicko-provozním náměstkem České filharmonie, který řekl: „Ale jinak ve finále ona je digitální koncertní síň jednak hromada železa, techniky, technologií, čipů, serverů, kabelů, kamer, mixážních pultů, monitorů atd. a jednak samozřejmě jsou to právě týmy těch lidí, který to uměj správně obsluhovat a vytvořit na tom nějaký záznam nebo přímý přenos.“⁶⁸ Souhlasil byste s tím výrokem?

„Jo... jsou to stroje a jsou to lidi no... Nemůžu tomu rozhodně nic namítat.“

5.1.2 Shrnutí rozhovoru

Tento rozhovor přiblížil detailnější specifika fungování digitálních koncertních síní, specificky té v Rudolfinu, ale tyto poznatky je možné aplikovat i na jiné orchestry, které své koncerty vysílají.

Původní motivací pro založení Studia Rudolfinum byla propagace orchestru, jeho zviditelnění. Česká filharmonie tedy navázala spolupráci s Berlínskou filharmonií, od kterých dostali informace, také prostřednictvím německého režiséra Michaela Beyera, jak jejich DKS funguje. V Berlíně byli i na prohlídkách. Zvažovala se vlastní VOD platforma, na tu ale ČF neměla a stále nemá kapacitu. Nedá se ale zatím říci, že v budoucnu platforma nevznikne.

⁶⁸ PLITZ, Martin. *Proměny České filharmonie v 21. století a fenomén digitální koncertní síně*. Bakalářská práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, obor Arts Management, 2021.

Rozdílů mezi DCH a Studiem Rudolfinum je několik: kromě prvotní motivace pro zřízení DKS je to způsob zaznamenávání koncertů – Berlínská filharmonie využívá pouze robotických kamer, ČF dále využívá light designu a natáčí podstatně méně koncertů za sezónu.

Studio Rudolfinum plánuje i několik let dopředu, je ale schopné se v krajních případech rychle „zmobilizovat“ a odbavit stream i s dvoutýdenním naplánováním. Plánování v souhrnu probíhá tak, že se nejdříve rozhodne, jaké koncerty se budou nahrávat, poté, jakou mají prioritu, jestli to bude přenos, nebo pouze záznam, jak se bude distribuovat atd. Dále se vybere režisér obrazu a hudební režisér, ten obrazový dostane s předstihem partituru, do které zapíše scénář. Vedoucí výroby zajistí externí pracovníky – kameramany atd. Měsíc před natáčením se svolá pre-production meeting, kde se všechny oddělení dohodnou na detailech. Veškeré instalace kamer či osvětlení se zadávají do interního systému České filharmonie.

V týden nahrávání se před prvním zkoušecím dnem začnou instalovat mikrofony, druhý se programují robotické kamery a třetí den se odehrává generální zkouška, kde už se zkouší záznam. Režisér na vše dohlíží a scénář podle potřeby finálně upraví. Následují 3 večerní koncerty, z nichž se každý nahraje a z nich posléze režisér obrazu, hudební režisér a dirigent vyberou ten nejkvalitnější. Poté záznam projde postprodukcí, vznikne master verze obrazu a hudby, ty se spojí a kolorista potom výsledný záznam barevně upraví.

Co se týče názorů Tomáše Kudrny jako profesionála v tomto odvětví na mou hlavní výzkumnou otázku, je si jistý, že koncertní záznamy živá vystoupení nikdy nenahradí. Pro záznamy nebo přenosy hudby vidí dva dobré důvody – protože se posluchač nemůže živého vystoupení zúčastnit z důvodu času, nebo polohy. Nevidí také důvod pro neustálé zlepšování techniky, jelikož to podle jeho názoru zážitek diváka streamu neumocní.

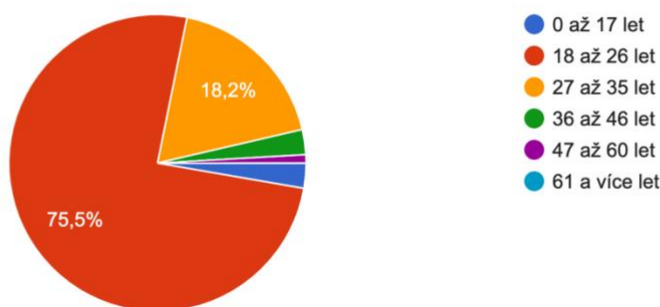
Covid potvrdil, že zřízení Studia Rudolfinum byla dobrá volba. Česká filharmonie tím získala způsob, jak se prezentovat nejen v ČR, ale i po světě. Záznamy natočené Studiem Rudolfinum byly vysílány např. na TV ARTE, takt1 a dalších kanálech.

5.2 Dotazník na téma vnímání digitálních koncertních sítí

Dotazníkové šetření mělo za cíl zmapovat vnímání respondentů na přenosy či záznamy hudebních vystoupení a odpovědět na výzkumnou otázku „Může někdy digitální koncertní síň nahradit živé koncerty?“. Byl cílen na širokou veřejnost a snahou bylo získat co nejširší škálu respondentů. Šetření probíhalo online na Google Forms od 4. do 14. dubna 2022, dotazník byl šířen prostřednictvím sociálních sítí Facebook a Instagram, dále byl rozeslán do vybraných skupin – pracovní, rodinné a jiných. 12 otázek bylo uzavřených, z čehož u dvou bylo možné přidat vlastní odpověď, a poslední otázka byla otevřená. Dotazník vyplnilo celkem 110 respondentů.

První povinná otázka směřovala na věk respondenta. Věk byl rozdělen do kategorií: 0 až 17 let, 18 až 26 let, 27 až 35 let, 36 až 45 let, 47 až 60 let a 61 a více let. Věk respondentů byl zjišťován, aby jej bylo nadále možné zmapovat u dalších odpovědí. Největší počet dotazovaných, celkem 83 lidí, se pohyboval mezi 18ti až 26ti lety. 20 dotazovaných mezi 27mi až 35ti lety, poté po třech u obou kategorií 0 až 17 let a 36 až 46 let a 1 člověk mezi 47mi a 60ti lety. Pro kategorii 61 a více let se bohužel nepodařilo získat respondenta.

Jaký je váš věk?
110 odpovědí

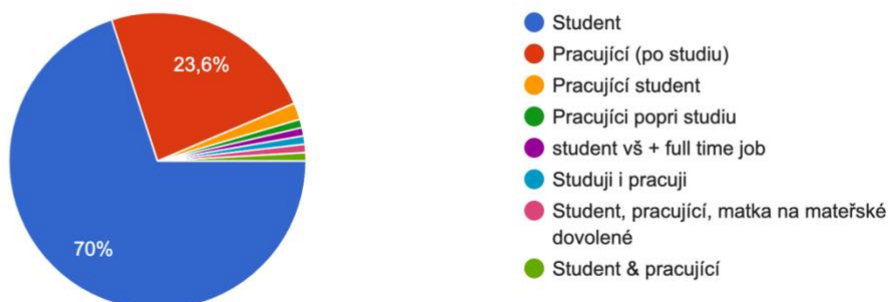

Graf 3: Dotaz „Jaký je váš věk?“

Druhá otázka, u které byla možnost přidat vlastní odpověď, měla za cíl rozdělit studující a pracující – po studiu. 77 lidí odpovědělo, že studují, pracujících bylo 26. 7 respondentů zvolilo možnost vlastní odpovědi, všichni ale napsali, že pracují při studiu, považují je tedy za kategorii studujících, včetně jedné matky na mateřské

dovolené, studujících respondentů je tedy celkem 84. Hlavním důvodem tohoto dotazu bylo odlišit studenty od nestudujících.

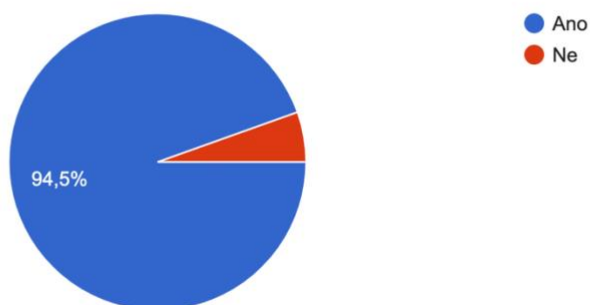
Jsem:
110 odpovědí

Graf 4: Dotaz „Student, nebo pracující“

Třetím dotazem bylo, zdali respondenti navštěvují koncerty. Touto otázkou měli být vyřazeni z dalšího dotazování ti, kteří koncerty nenavštěvují – celkem to bylo pouze 6 respondentů. Kladně tedy odpovědělo 104 respondentů. Přestože ale někteří odpověděli, že koncerty nenavštěvují, zodpověděli i ostatní otázky.

Navštěvujete koncerty?
110 odpovědí

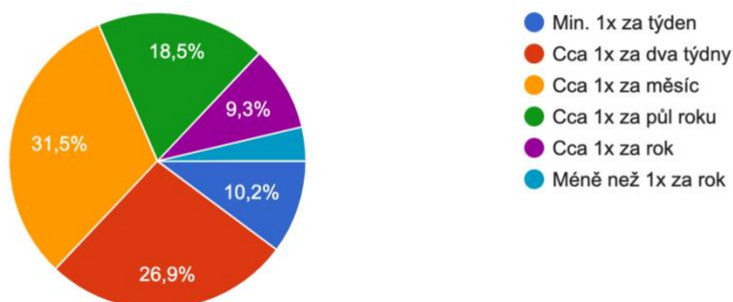
Graf 5: Dotaz „Navštěvujete koncerty?“

Jestliže respondent zodpověděl na předchozí otázku kladně, dalším dotazem bylo, jak často koncerty navštěvují. Na výběr bylo z možností: min. 1x za týden, cca 1x za dva týdny, cca 1x za měsíc, cca 1x za půl roku, cca 1x za rok a méně než 1x za rok. Nejčastější odpovědí bylo cca 1x za měsíc – tak odpovědělo 34 lidí, dále cca 1x za dva týdny – 29 lidí, cca 1x za půl roku – 20 lidí, min. 1x za týden – 11 lidí,

cca 1x za rok – 10 lidí a nejméně lidí – 4, odpovědělo méně než 1x za rok. Celkem odpovědělo 108 respondentů.

Pokud ano, jak často?

108 odpovědí

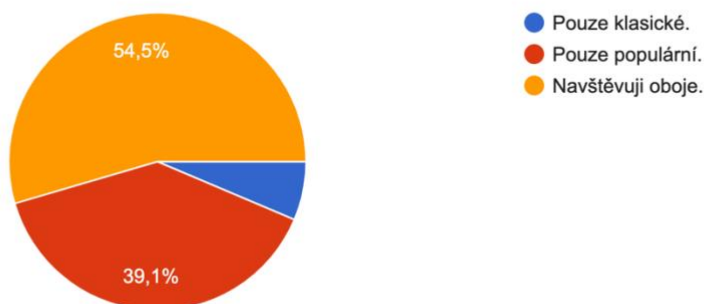

Graf 6: Dotaz „Jak často navštěvujete koncerty?“

Pátý dotaz rozlišil posluchače klasické a populární hudby. Otázkou bylo, zdali navštěvují koncerty klasické, nebo populární hudby. Možností bylo také, že navštěvují oboje. 60 respondentů navštěvuje koncerty klasické i populární hudby, 43 pouze populární a 7 pouze klasické.

Navštěvujete koncerty klasické hudby, nebo populární?

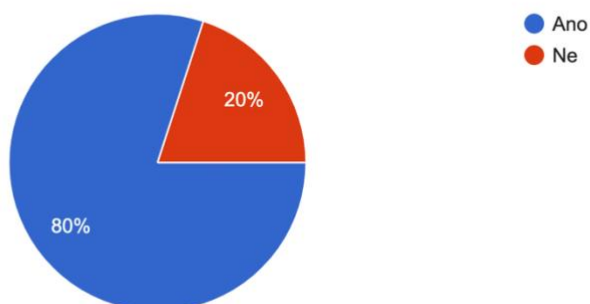
110 odpovědí

Graf 7: Dotaz „Navštěvujete koncerty klasické hudby, nebo populární?“

Dalším – šestým dotazem bylo, jestli respondenti sledují i záznamy koncertů. Většina – 88 lidí odpověděla ano, 22 respondentů tedy navštěvuje pouze živé vystoupení.

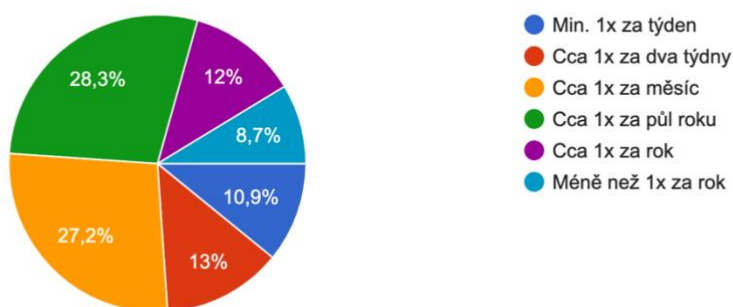
Koukáte i na záznamy koncertů?
110 odpovědí

Graf 8: Dotaz „Koukáte i na záznamy koncertů?“

Stejně jako u otázky, která se týkala živých koncertů jsem se dotazovala na sledovanost záznamů. Zde už odpovědělo pouze 92 respondentů. Možnosti byly stejné, jako u frekvence návštěvnosti živých vystoupení. Nejčastější odpovědí bylo cca 1x za půl roku, tak odpovědělo 26 lidí. Dále: cca 1x za měsíc – 25 lidí, cca 1x za 2 týdny – 12 lidí, cca 1x za rok – 11 lidí, min. 1x za týden – 10 lidí a možnost méně, než 1x za rok zvolilo 8 lidí.

Pokud ano, jak často?
92 odpovědí

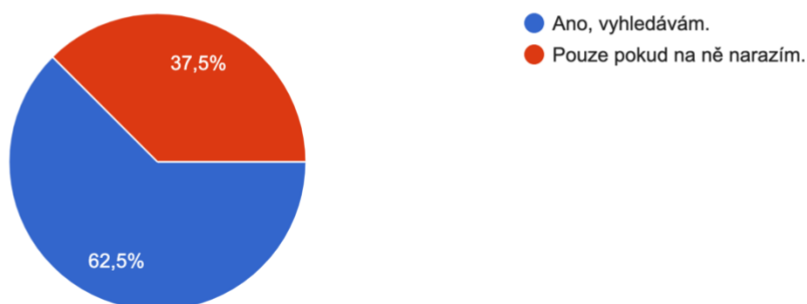

Graf 9: Dotaz „Jak často koukáte na záznamy koncertů?“

60 respondentů v další otázce odpovědělo, že záznamy koncertů vyhledávají sami, 36 respondentů je sleduje pouze, pokud na ně na internetu nebo v televizi náhodou narazí. Podle tohoto vzorku má tedy 62,5% zájem sledovat záznamy koncertů a samo je vyhledává.

Pokud ano, vyhledáváte přenosy koncertů sami, nebo je pouze sledujete, pokud na ně náhodou narazíte, např. v televizi?

96 odpovědí

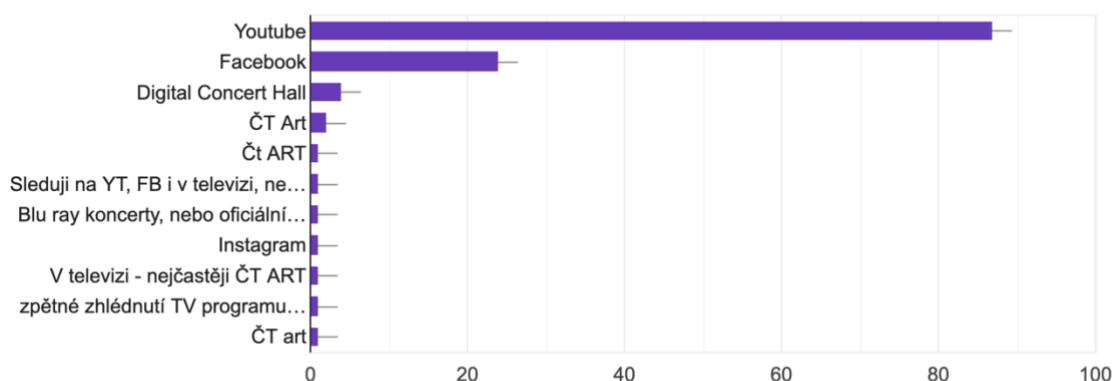

Graf 10: Dotaz „Vyhledáváte přenosy koncertů sami, nebo je pouze sledujete, pokud na ně náhodou narazíte?“

Další dotaz měl také možnost přidat vlastní odpověď. Otázkou bylo, kde nejčastěji respondenti sledují záznamy koncertů. Předpřipravené odpovědi byly: Youtube, Facebook nebo Digital Concert Hall. Zaškrtnout bylo možné i více odpovědí. 87 hlasů mělo Youtube, 24 hlasů Facebook a 4 hlasy Digital Concert Hall. Respondenti dále odpovídali ČT Art – celkem 6, Blu ray koncerty a oficiální streamy – 1 hlas a 1 respondent odpověděl, že záznamy sleduje na sociální síti Instagram.

Na jaké platformě popř. sledujete záznamy koncertů?

96 odpovědí

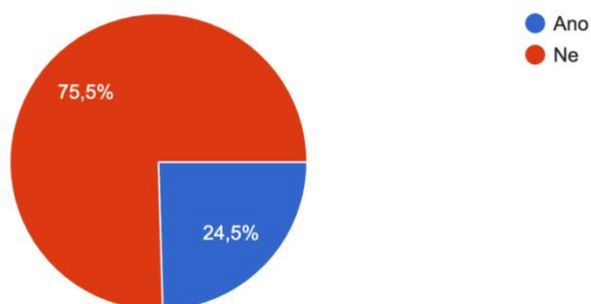

Graf 11: Dotaz „Na jaké platformě sledujete záznamy koncertů?“

Cílem dalšího dotazu bylo zmapovat povědomí o Digital Concert Hall Berlínské filharmonie. Znal ji 24,5 % dotazovaných, tedy 27 lidí ze 110.

Znáte berlínskou Digital Concert Hall?

110 odpovědí

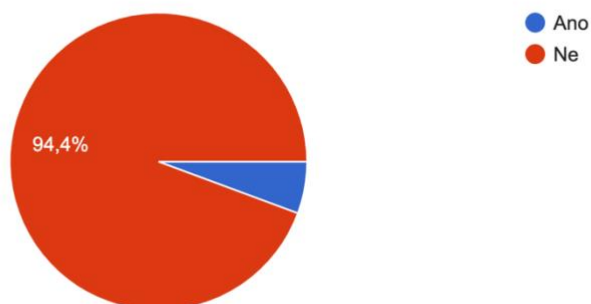

Graf 12: Dotaz „Znáte berlínskou Digital Concert Hall?“

Z 27 respondentů, kteří DCH znají její služby využívají pouze 4 respondenti. Všichni jsou studenty ve věku 18 až 26 let.

Pokud ano, máte předplatné, popř. využíváte její služby?

71 odpovědí

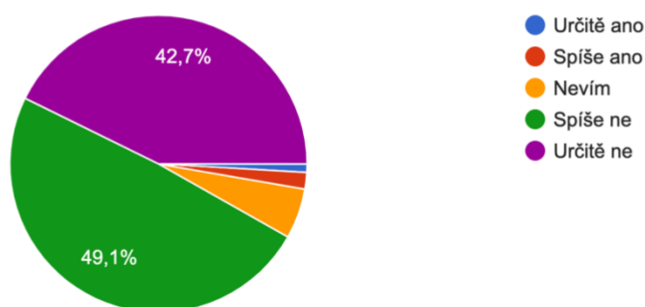

Graf 13: Dotaz „Využíváte služby DCH?“

Hlavním účelem dotazníku bylo zjistit, jaký mají respondenti názor na digitalizaci koncertů. Předposledním dotazem tudíž bylo: „Myslíte si, že záznamy koncertů dokážou nahradit živé koncerty, popř. se někdy tak v budoucnu stane?“. Většina respondentů – 91,8 %, odpověděla „určitě ne“, nebo „spíše ne“. 6 respondentů odpovědělo „nevím“. Dva respondenti ale odpověděli „spíše ano“ a jeden „určitě ano“.

Myslíte si, že záznamy koncertů dokážou nahradit živé koncerty, popř. se někdy tak v budoucnu stane?

110 odpovědí

Graf 14: Dotaz „Myslíte si, že záznamy koncertů dokážou nahradit živé koncerty?“

Poslední otázka byla otevřená a dobrovolná. Svůj názor, resp. zdůvodnění své odpovědi v předchozí otázce, se rozhodlo napsat 49 respondentů. Většina názorů se shodovala tím, že zážitek z živého koncertu je nenahraditelný. Příkladem jsou např. tyto odpovědi:

„Pro mě záznam přenosu nedokáže vyvolat atmosféru živého koncertu. Ten pocit, za který jsou lidé schopni zaplatit i vysoké peněžní částky, je nenahraditelný.“⁶⁹

„Žádné virtuálno nenahradí živý zážitek z hudby.“⁷⁰

„Na koncertech je hlavní ta atmosféra. Doma z gauče mě to nepřinutí vstát a začít zpívat nebo tancovat.“⁷¹

Další názory zmiňovaly i interprety:

„Live koncert bude vždy lepší zážitek, celkově včetně kvality zvuku, interpreti potřebují publikum.“⁷²

⁶⁹ Zdroj: Dotazník k bakalářské práci, 15. dubna 2022

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Tamtéž.

„Ze dvou důvodů – diváci a interpreti. Interpretům by chyběla živá interakce a přímá odpověď na to, co hrají, divákům zase atmosféra, sociální interakce a pocity, které se z obrazovky nedají získat.“⁷³

„Hudba jako forma umění si žádá živé publikum, protože to, společně s interpretem, utváří atmosféru a neopakovatelný zážitek. Nahrávky jsou fajn a je skvělé, že nám technika dnešní doby umožňuje je mít, ale společný zážitek z živého koncertu není možno nahradit žádnou nahrávkou.“

Jedna respondentka zmínila i pandemii nemoci covid a její vliv:

„Za covidu jsem se osobně těšila, až budou zase živé koncerty, i když byly k dispozici online koncerty. Tato varianta mě spíš unavovala a odrazovala už na ně koukat.“⁷⁴

Některé odpovědi mluvily o koncertech jako o společenské události:

„Protože pro fyzickou návštěvu koncertu je třeba se ustrojit, nalíčit, a pakliže by se i to změnilo, atmosféra být osobně v síni je zcela jiná, než doma v obýváku (například). Navíc jsou za osobní návštěvy přítomní další lidé, kteří, ač nás na koncertech třeba často iritují, také svou přítomností vytváří atmosféru, a to má také své přínosy.“

Snad jedině, že by v budoucnu existovala plnohodnotná náhrada ve VR včetně vyladěného zvuku (nejen tedy obrazu) tak, aby to nahradilo jinak tak autentický požitek za vlastní přítomnosti v sále na koncertě.“⁷⁵

„Je to společenská událost.“⁷⁶

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

„Kultúrna udalosť bola vždy aj spoločenská udalosť. Bola by škoda sledovať koncert v súkromí. Atmosféra v koncertnej hale a kolektívne (ne)vedomie divákov je niečo výnimočné, čo doma nemôžete zažiť. Avšak, ak by som sa mala rozhodnúť či si doma pustím záznam živého koncertu, alebo čistú nahrávku, tak preferujem skôr živé predstavenie (aj keby som ho mala len počúvať).“⁷⁷

Respondenti zmiňovali i technické aspekty prenosů:

„Live koncert bude vždy lepší zážitek, celkove včetně kvality zvuku, interpreti potrebujú publikum.“⁷⁸

„Myslím si, že spoločný prítomný zážitek je nenahraditeľný. A ačkoliv se technologie posouvají, zatím nejsme tak daleko, abychom se skutečnému sdílení, které by se blížilo realitě, přiblížili.“⁷⁹

„Zejména nedostatky zvukové techniky – jak na straně záznamu, tak na straně reprodukce.“⁸⁰

Objevily se i další zajímavé názory, které přemýšlely i nad budoucností nejen technologie a kultury, ale i světa obecně:

„Nemyslím si, že záznamy dokáží nahradit zážitek z živého koncertu a v budoucnosti se tak ani nestane. Záznamy z koncertů budou stále častější a společnost bude díky tomu mít lepší a bližší přístup ke kultuře. Pokud budu chtít vidět koncert na živo, pravděpodobně si v budoucnu připlatím větší částku. Záznamy dovolí širší společnosti získat kulturní zážitek za rozumné peníze a chudší část obyvatelstva (např. sociálně slabší rodiny) si bude moct dovolit koncert poslechnout. Koncert, který navštívím naživo se stane prémiovou záležitostí a nebude finančně dostupný pro všechny. Díky stále širší automatizaci a robotizaci bude živý kontakt s člověkem ve službách (rozvoz jídla, restaurace, obchody,

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

úřady,...) čím dál méně častý a pokud ho budu vyžadovat, zaplatím si za prémiovou službu vyšší částku. Stejně tak to vidím i s živými koncerty."⁸¹

„Spíše ne, protože podle mého názoru nemohou sloužit jako "náhrada" za živé koncerty. Pravděpodobně budou fungovat živé koncerty i koncerty ze záznamu každé svébytně vedle sebe, jako např. dnes divadlo a film (což není dokonalá analogie, pouze ilustrační). Záznamy koncertů dorovnají živé koncerty v popularitě a svébytnosti v momentě, kdy bude existovat v domácím prostředí použitelná technologie pro přehrání záznamu, která umožní předat zážitek maximálně podobný živému koncertu a kterou si bude moct většina lidí dovolit (spíše něco na způsob interaktivního hologramu; dnešní běžně dostupné VR headsety jsou zatím příliš nedokonalé a těžkopádné, aby dokázaly takový zážitek předat na dobré úrovni).“⁸²

Jediný respondent, který odpověděl, že záznamy, popř. přenosy, určitě nahradí živá vystoupení svou odpověď také zdůvodnil:

„Myslím že zatiaľ živé koncerty klasickej hudby nedokážu plnohodnotne nahradiť, ale už sa to deje v populárnej hudbe. Nielen že je možné sledovať záznamy Youtube koncertov vo VR s 360° výhľadom, ale niektoré veľké zahranične popové hviezdy už usporiadali streamované koncerty vo VR vo virtuálnej koncertnej hale. A myslím, že sa to postupne stane bežným, ako dnes každý behá so smartfonom, v budúcnosti budeme mať VR brýle, alebo aby to bolo 'praktické' rovno nejaký ten implantát.“⁸³

5.2.1 Vyhodnocení online dotazníku „Digitální koncertní síň“

Z odpovědí respondentů vyplývá, že odpověď na hlavní výzkumnou otázku „Může někdy digitální koncertní síň nahradit živé koncerty?“ by byla, že nedokáže. Přesto se objevily zajímavé názory, které mluvily např. o VR – zařízení, které funguje jako brýle, které uživateli zprostředkovávají virtuální realitu.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž.

U sledování záznamu nebo přímého přenosu je také mnohem snadnější ztratit pozornost. Pokud jsme např. v Rudolfinu, nezačneme pravděpodobně v půlce programu koukat do telefonu, jako by to spoustu lidí v domácím prostředí u televize učinilo.

Koncerty také představují pro návštěvníky jakousi společenskou prestiž nebo způsob socializace, za který by v budoucnu byli schopni zaplatit i vyšší částky. To by ale mohlo vést k zúžení cílového publika, zejména v klasické hudbě, pouze na „elity“, které by si vyšší vstupné mohly dovolit, což odporuje původní myšlence Digital Concert Hall, která byla založena pro zvýšení dostupnosti koncertů Berlínské filharmonie.

Dalo by se očekávat, že se záznamy koncertů budou po několika uzávěrách koncertních sálů těšit oblibě, možná ale právě tyto uzávěry donutily publikum těšit se z živých zážitků. Pokud nám ale technologický vývoj posledních desetiletí něco ukázal, je to to, že nemůžeme s jistotou tvrdit, že zážitek z živého koncertu záznamy nikdy nenahradí.

6. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo obecně popsat fungování digitální koncertní síně. Hlavní výzkumná otázka byla: „Může někdy digitální koncertní síň nahradit živé koncerty?“.

V první části byl popsán termín digitální koncertní síň, výhody digitálních koncertních síní a důvody pro její založení. V druhé části byly představeny tyto digitální koncertní síně ze světa a z České republiky – německá Digital Concert Hall, Česká filharmonie, švédské GSOPlay, americké NYPhil+, nizozemský Concertgebouworkest Discover, americký Live from Orchestra Hall, norský BergenPhilLive, francouzská Philharmonie Live a americká Met Opera on Demand.

V hlavní části bylo fungování DKS rozděleno na 4 části – finanční, právní, technická a personální. Tyto části byly obecně popsány, informace byly čerpány jak ze zdrojů, tak z osobního rozhovoru s Tomášem Kudrnou – vedoucím Studia Rudolfinum a osobních zkušeností jako pracovníka Nahrávacího oddělení České filharmonie.

Výzkumná část byla rozdělena na kvalitativní a kvantitativní výzkum. Kvalitativní výzkum byl proveden formou již výše zmíněného polostrukturovaného rozhovoru s Tomášem Kudrnou, který se zabýval založením a fungováním Studia Rudolfinum, které zajišťuje audiovizuální záznamy České filharmonie. Rozhovor se týkal i hlavní výzkumné otázky a dalších profesních názorů dotazovaného. Pro kvantitativní výzkum byla vybrána forma online dotazníku, který vyplnilo celkem 110 respondentů. Online dotazník byl hlavním zdrojem informací pro zodpovězení výzkumné otázky.

Z dat plynoucích z rozhovoru i dotazníku se domnívám, že záznamy v blízké době živé koncerty nenahradí. Nahrávky mají sice jisté výhody, živá vystoupení s sebou ale nesou jedinečnou atmosféru, která je sledováním záznamu nenahraditelná. Už jen prostor koncertu samotný může být součástí našich dojmů. Technický pokrok je sice rychlý, zatím to ale neznamena, že je vysokou kvalitou záznamu zážitek diváka umocněn. Koncerty jsou brány také jako společenská událost, která je úzce

spjata se socializací člověka a ta je důležitá pro vývoj člověka a další stimulaci jeho vědomí.

8. Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

DUYEN, Monika Nguyenová. *Streaming – nová forma distribuce klasické hudby*. Diplomová práce. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Hudební a taneční fakulta, obor Hudební produkce, 2020

PLITZ, Martin. *Proměny České filharmonie v 21. století a fenomén digitální koncertní síně*. Bakalářská práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, obor Arts Management, 2021

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

Global Music Report 2022. *IFPI* [online]. Londýn: IFPI, 2022 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: https://www.ifpi.org/wp-content/uploads/2022/04/IFPI_Global_Music_Report_2022-State_of_the_Industry.pdf

PALMER, James. „The Berliner Philharmoniker Digital Concert Hall Expands“ [online]. *Musical Opinion*. Nedatováno [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.musicalopinion.com/berliner.html>

PLACKIS-CHENG, Paksy. „Robert Zimmermann on the Berlin Phil Digital Concert Hall“ [online]. *Impactmania*. 2016 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <http://www.impactania.com/2040/robert-zimmermann-berlin-phil-media/>

„Technologie Panasonic napomáhá distribuci koncertů Berlínské filharmonie ve 4K / HDR kvalitě“ [online]. *Panasonic.com*. 30. 08. 2017 [cit. 2022-03-06].

Dostupné z:

<https://www.panasonic.com/cz/corporate/novinky/articles/technologie-panasonic-napomaha-distribuci-koncertu-berlinske-filharmonie-ve-4k-hdr-kvalite.html>

ZIMMERMAN, Robert. „10 years of the Berliner Philharmoniker’s Digital Concert Hall“ [online]. *Linkedin.com*. 18. ledna 2019 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z:

<https://www.linkedin.com/pulse/10-years-berliner-philharmonikers-digital-concert-hall-zimmermann/>

ROWAT, Robert. „The Berlin Philharmonic has made its Digital Concert Hall free for everyone“ [online]. *CBC Music*. 13. března 2020 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z:

<https://www.cbc.ca/music/the-berlin-philharmonic-has-made-its-digital-concert-hall-free-for-everyone-1.5497260>

STEHLÍK, Luboš. „Včera, dnes a zítra České filharmonie“ [online].

Časopisharmonie.cz. 13. ledna 2017 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z:

<https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/vcera-dnes-a-zitra-ceske-filharmonie.html>

HRADECKÁ, Dita. „Kde se zvěčňuje zvuk a obraz“ [online]. *Classic Praha*. 3. 8. 2021 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z:

<https://www.classicpraha.cz/aktualne/tema-tydne/kde-se-zvecnuje-zvuk-a-obraz/>

ŠILHOVÁ, Lucie. „David Mareček: Ten majestát mě vždycky dostane. Ředitel České filharmonie se ohlíží za dějinami národního orchestru“ [online]. *N&N Magazine*. 4. 6. 2021 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z:

<https://www.nnmagazine.cz/david-marecek-ten-majestat-me-vzdycky-dostane-reditel-ceske-filharmonie-se-ohlizi-za-dejinami-narodniho-orchestru/>

KOŽÍŠEK, Jakub. „Czech Phil Media transportují Dvořákovu síň na každý displej“ [online]. *Magazín České filharmonie*. 25. 11. 2020 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://magazin.ceskafilharmonie.cz/czech-phil-media-transportuji-dvorakovu-sin-na-kazdy-displej/>

„The Stena Foundation celebrates 25 years with a jubilee gala at the Gothenburg Concert Hall. The show will be streamed and can be seen free of charge via GSoplay“ [online]. *Sten A Olssons Stiftelse för Forskning och Kultur*. 1. 12. 2021 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://news.cision.com/sten-a-olssons-stiftelse-for-forskning-och-kultur/r/the-stena-foundation-celebrates-25-years-with-a-jubilee-gala-at-the-gothenburg-concert-hall--the-sho,c3463350>

Panasonic Connect Europe. „Pitch perfect live streaming at Gothenburg Symphony“ [online]. *YouTube*. 26. 4. 2019 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Y7Qwg0YHyGQ&ab_channel=PanasonicConnectEurope

COOPER, Michael, Rebecca SCHMID. „Detroit Symphony Dives Headlong Into Streaming“ [online]. *New York Times*. 21. března 2014 [cit. 2022-03-14] Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2014/03/22/arts/music/detroit-symphony-dives-headlong-into-streaming.html?fbclid=IwAR2dtlmK%20d0e3nJ9r7gpubTW0aykc7vTaQgmcY73RvpO1vQwsRBifzU7AoY>

„The Metropolitan Opera Live in HD: Who Attends, and Why?“ [online]. *Opera America*. 2008 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120502032044/http://www.operaamerica.org/content/research/Met%20HD%20Article.pdf>

CONRAD, Peter. „Opera from New York in your home town? Easy. Just go to the pictures“ [online]. *The Guardian*. 22. dubna 2007 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2007/apr/22/classicalmusicandopera.features1>

„Nejprestižnější opera světa ve vašem kině“ [online]. *Aerofilms*. Nedatováno [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.aerofilms.cz/opera/>

Souhrn smluv uzavřených mezi Českou filharmonií a firmami ELVIA – PRO a ELVIA. *Registr smluv* [online]. Nedatováno [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/>

„Česká filharmonie – SR pronájem, instalace a obsluha Technocrane 22“ [online]. *Registr smluv*. 23. 03. 2022 [cit. 2022-14-04]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/19767831?backlink=a8qtx>

„Minimální, průměrná a zaručená mzda od 1. ledna 2022“ [online]. *Accace*. 30. 11. 2021 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://accace.cz/minimalni-prumerna-a-zarucena-mzda/>

Registr smluv [online]. Nedatováno [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/>

„Česká filharmonie – SR režie zahajovací koncerty“ [online]. *Registr smluv*. 01. 10. 2021 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/17912239?backlink=6oyyw>

„Česká filharmonie – SR režie ABO B5“ [online]. *Registr smluv*. 25. 02. 2021 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/19506571?backlink=6oyyw>

„Česká filharmonie – Hudební režie – Mahler 5 prosinec 2021“ [online]. *Registr smluv*. 12. 11. 2021 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/18366371?backlink=856f0>

„Česká filharmonie – SR hudební režie Jarní hvězdy IV“ [online]. *Registr smluv*. 29. 04. 2021 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/16430543?backlink=856f0>

UHL, Axel, Alexander SCHMID, and Robert ZIMMERMAN. „From the Concert Hall to the Web: How the Berliner Philharmoniker Transformed their Business Model“ [online]. Srpen 2013 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/265794566> From the Concert Hall to the Web How the Berliner Philharmoniker Transformed their Business Model

„Ptáte se“ [online]. *Osa.cz*. Nedatováno [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.osa.cz/ptate-se/uzivatele-hudby/>

HÁJEK, Martin. „Video 4K: pro koho je a co nabízí“ [online]. *Megapixel.cz*. 31. 8. 2016 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.megapixel.cz/video-4k-pro-koho-je-a-co-nabizi>

„Digital Concert Hall introduces lossless audio quality standard“ [online]. *Berliner-philharmoniker.de*. 3. 6. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.berliner-philharmoniker.de/en/news/detail/digital-concert-hall-hi-res-audio/>

„Česká filharmonie – Rekonstrukce osvětlení v DS – dodávka lamp a tahů“ [online]. *Registr smluv*. 29. 05. 2019 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/14877046?backlink=3z6gj>

„Co znamená u LED hodnota CRI?“ [online]. *Ledme.cz*. Nedatováno [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://ledme.cz/textove-novinky/clanky/co-znamena-u-led-hodnota-cri>

TOMANOVÁ, Amaya. „Co je Spatial Audio u AirPods Pro a kde najde využití?“ [online]. *Letem světem Applem*. 16. 07. 2020 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.letemsvetemapplem.eu/2020/07/16/co-je-spatial-audio-u-airpods-pro-a-kde-najde-vyuziti/>

„Organizační struktura příspěvkové organizace Česká filharmonie platná k 1. 6. 2020“ [online]. *Českáfilharmonie.cz*. 01. 06. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

https://www.ceskafilharmonie.cz/media/yhrpxt4a/organiza%C4%8Dn%C3%AD-struktura_od_200601.pdf

Ostatní zdroje

Emailová korespondence s Annou Kolbert – pracovnící Berlínské filharmonie, 02. 12. 2021

Osobní rozhovor, Tomáš Kudrna, 31. 03. 2022

Emailová korespondence s produkční Studia Rudolfinum Janou Janoušovou, 31. 03. 2022